БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫН!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 232 (12134) | 1969 оной октябриин 3, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Колхознигуудай бүхэсоюзна съездые угтуулан

…ТЫН СУГЛААН ДЭМЖЭЭ

…АН. (Телефоноор абтаба). Эдэ …аймагай гурбан колхозуудта хам…уд үнгэржэ, артелиин Жэшээтэ …ект зүбшэн хэлсэгдээ. Олон һа…дхалнууд оруулагдаа. Һаяшаа …XII партсъездын, Карл Марксын …олхозуудай түлөөлэгшэд хамтын…да сугларжа, артелиин Жэшээтэ …үбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар …комой нэгэдэхи секретарь В. П. …ЮВ элидхэл хэжэ, үргэн хөөрөө

…дые эдир пионернүүд, хүдэлмэ…ин зүгһөө «СМУ-1-дэхи» парткомой …И. НИКОЛАЕВ, аймгүйсэдкомой …В. М. БОДРОВ, үйлэдбэриин уп…чальник Ж. Ж. ЖАЛСАРАЕВ …алжа, саашадаа амжалтатай …юрөөгөө.

…тушаа олон хүн үгэ хэлэжэ, һа…дхалнуудаа оруулһан байна. Тэрэ тоодо XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой С. Б. ЧОЙРОПОВ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн, урдань ажахын түрүүлэгшэ ябаһан Б. М. Мангутов, Карл Марксын нэрэмжэтэ артелиин түрүүлэгшэ Л. Б. Раднаев, энэ ажахын эрхим хонишон О. Э. Сангадиева, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Л. К. Сангадиев, үнинэй хонишон, Социалис Ажалай Герой, пенсионер Ш. Л. Цыремпилова болон бусад элидхэл тушаа үгэ хэлэхэ зуураа, өөһэд өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые хэлэбэ.

Ингэжэ аймагай колхозуудай 180 гаран түлөөлэгшэд артелиин Жэшээтэ Уставай проектые бүримүһэн дэмжэжэ, республикын конференцидэ делегадуудые һунгаба.

В. ГАРМАЕВ,
«Баргажанай үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД!

ТАРЯА ХУРЯАЛГАЯА УЛАМ ТҮРГЭДХЭЕ, АДУУҺА МАЛАЙНГАА ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ ҺАЙНААР БЭЛДЭЕ!

Павел Григорьевич Королёв Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишодой нэгэн юм. Энэ нүхэр байгша ондо харууһалдаг 602 эхэ хонидһоон 625 хурьга абажа, хорол тогүйгөөр түлжүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. Г. Королёв.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фото.

…ЭЗ ТАСС ҺОНИН

…ЕҺООР АЙЛШАЛАН ЕРЭБЭ

…ын партийно-правительственна делегаци Москвада

…нтральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Со… Польшын Хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин Цент…дэй Нэгэдэхи секретарь Владислав Гомулка, ПНР-эй …эй Соведэй Түрүүлэгшэ Юзеф Циранкевич түрүүтэй …ай Республикын партийно-правительственна делегаци …а Москва ерээ.

…СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска …нухэд Л. И. Брежнев, А. П. Кириленко, А. Н. Ко… Мазуров болон бусад тушаалтад, Москвагай ажалша…ад айлшадые угтаа. (ТАСС).

…ЕТ-ПОЛЯК ХЭЛСЭЭНҮҮД

…о октябриин 1-дэ эхилһэн совет-поляк хэлсээнүүдтэ …КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Бреж… ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүү…рүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Полит…үн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко. …ай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүү…о, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Н. К. Байбаков …ай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүү…о М. А. Лесечко, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй …үүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов …шаалтад байлсаа.

…талаһаа — ПОРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Б. Го…гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министр… Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич, ПОРП-гэй ЦК-гай По…үүн, ПОРП-гэй ЦК-гай секретарь Б. Ящук, ПОРП-гэй …юрогой гэшүүн, ПНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй ми…ховский болон бусад хабаадалсаба.

…саанай, үнэн харилсаанай оршон байдалда үнгэрһэн …КПСС болон ПОРП-гэй, Советскэ Союз болон По…публикын хоорондохи бүхы талын харилсаа хол…үүжөөхэ хэдэ хэдэн асуудал, мүн хоёр талые һонир…оорондын хэдэ хэдэн шухала асуудалнууд зүбшэн

…а үргэлжэлхэ юм. (ТАСС).

…истнуудай …оорондын …залга

…(ТАСС). *В. И. …ир 100 жэлэй ой… Журналист…орондын уулзалга …а зал соо октяб…. 90 шахуу оро…еска хэблэлэй тү…уулзалгада хабаа…*

…налистнуудай хол…иин түрүүлэгшэ, …ын ахамад редак…иин энэ хуралдаа

…ноолто журналис…д дискусси хэхэ, …и Ульяновскда Ле…ин, ажаллаһан га…асажа үргэлжэлхэ

…уласхоорондын …ан нэгдэз

…(ТАСС). «На…оралгын револю… Ленинэй һургаал, …нуудай социаль…а дэбжэлтын мү…» гэһэн темээр …хуралдаан ок…оогдэбэ.

…фрикын, Латиин …н ороной түлөө…иально-сүлөөрэл…даридагшад, аха …рэнүүдэй деле…-хуралдаанда ха…

…ЦК-гай Политбюро… кандидат, Казах… ЦК-гай нэгэдэ… Д. Кунаев «Ара…иально-сүлөөрэл… тухай Ленинэй …элидхэл хээ.

Таряа хуряалга үргэлжэлһөөр

Ороной ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд орооһото ба техническэ ургамалнуудай, хартаабха болон овощой ургаса хуряажа үргэлжэлһөөр. СССР-эй ЦСУ-гай мэдээнэй ёһоор, сентябриин эсэстэ 102,8 миллион гектар талмайн орооһото ба орооһото-бобово ургамалнууд (кукурузагүйгөөр) хадагдаад байба. Сагай уларилһаа уламжалан тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые дабажа, Казахстанай, Баруун Сибириин, Ураалай таряашад таряа хуряалгаяа үргэлжэлүүлһээр.

Россин урда районуудтахи, Украинын, Узбекистанай, Казахстанай, Азербайджанай ССР-нүүдэй ажахынууд барайгар хуряажа байһаар. 133 мянган гектар талмайн барайгар хуряагдаа. Энэнь ороп доторхи барайгараар эзэлэгдэһэн талмайн табанай хоёр хуби болоно.

Эдеэ хоолой промышленностиин шухала зүйл — саахарай свёкло 1,2 миллион гектар талмайһаа хуряагдаа. Энэнь бүхы талмайн 37 процент болоно.

Наран сэсэгэй тоһото үрэһэ хуряалга үргэлжэлһөөр.

Овощеводууд болон хартаабхашад тарилгынгаа талмайн хахадһаа үлүүе хуряажа дүүргээ. 1,9 миллион гектар талмайн хартаабха, 460 гектар талмайн овощ хуряагдаад байна.

Дунда Азиин республикануудай, Азербайджанай хлопок ургуулагшад сэбэрлэгдээгүй хлопок хуряажа эхилээ.

Ороной колхоз болон совхозуудай механизаторнууд сентябриин һүүл багта 52,7 миллион гектар талмай дээрэ намарай паар хахалаа. 27,5 миллион гектар талмайда намарай ургамал таригдаа.

(ТАСС).

…өөгэй ажалшадай амжалтанууд

…ССР-эй Чим…стиин хүдөө ажа…рилэгшэд В. И. …һөөр 100 жэлэй …түрэтэйгөөр угта…ан, гүрэндэ ороо… түсэбөө амжалта…бэ.

…областиин колхо…ууд 163 мянган тон… гүрэнэй амбаарта оруулаа, эдеэ хоолой ба малай тэжээл болохо ургамалнуудыс худалдан абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Областиин ажахынууд гүрэндэ худалдаха барайгар болон кукурузаяа хуряажа эхилээ.

Туркмениин ССР-эй таряашад орооһо таряа худалдаха, малай тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө мүн лэ дүүргээ. Гүрэндэ худалдаха барайгар хуряажа эхилбэ.

ҺҮҮЛШЫН ҮДЭР

Эдэ үдэрнүүдтэ хура бороогүй сэлмэг байжа, «Мир» колхозой комбайнернуудай ажал урагшатай ябаа. Ажахы 5000 гектар газар тарялантай юм. Энээнэйнь 3420 гектарта шэниисэ таригданхай.

Нёдондо колхозой механизаторнууд гектарһаа дунда зэргээр 15,7 центнер шэниисэ хуряажа, гүрэндэ ороо̄һо таряа худалдаха түсэбөө 175 процент дүүргээд, ажахынгаа жасада нилээд ехэ олзо доход оруулһан байна.

Мүнөө жэлдэ ган гасууртай байбашье һаань, эндэхи таряашад шэниисынгээ баян ургаса хуряажа дүүргэхэнь. Хэдэн үдэрэй саана, таряа хуряалгын түлэг дундаа ябажа байтар, арбаад үдэр соо ороһон хура бороо механизаторнуудай ажал унжагайруулан алдаа. Тиибэшье эндэхи механизаторнууд эдэ бэрхэшээлнүүдые дабажа, таряагаа богонихон болзор соо һайн шанартайгаар хуряана.

Гэдэнэй ара гэдэг тарялан дээрэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, дүрбэн комбайн хойно хойноһоо зурылдажа ябаа бэлэй. Комбайнуудай хажууда байд байд лэ гээд автомашинанууд ошожо, хоорбоороо шэниисэ дүүрэн ашаад, полевой стан тээшэ табилуулна.

Колхозой энэ хоёрдохи отделениин механизаторнууд мүнөө ургасаяа урма баяртайгаар хуряана. Юуб гэхэдэ, эндэхи зуугаад гектарай туд бүриһөө дунда зэргээр 20 центнер таряан сохигдожо байгаал!

Бидэ механизаторнуудтай хөөрэлдэнэбди. Комбайнууд хойно хойноһоонь ерэнэ.

— Нэгэ хоолосһоо дүшэ-табин ороо̄һон абтана. Урматай байна даа. Энэ тарялангай хүрьһэндэ ямаршье үтэгжүүлгэ оруулаагүй, миил паар дээрэ шэниисэ тариһан байгаабди, — гэжэ колхозой агроном Василий Шадапович Цыренов хөөрэнэ.

Комбайнер, коммунист Прокопий Иванов адхаараа дүүрэсэ таряа абаад жажалжа туршахадань, ороо̄һон аман соонь «тюр-тор» гэнэ. Тиихэдэ үнинэй механизатор Базар Тумурович Сукуев комбайнайнгаа залуур Серёжа хүбүүндээ үгэжэ, манаар хөөрэлдэнэ. Хүбүүниинь багаһаа хойшо абаяа дахажа, оньһон техникэ яһала мэдэхэ болонхой. Нүхэр Сукуевай комбайн аалиханаар урагшаа зүдхэнэ. Иимэ үндэр, үндэр таряан соо комбайн түргөөр ябуулжа болохогүй бшуу. Серёжа энээниие һайн мэдэхэ. Эсэгэнь хүбүүнэйнгээ хойноһоо омогорхонгёор хаража, мантай хөөрэлдэн үлэнэ.

— Мүнөө жэлэймнай таряа хуряалга иигэжэ дүүрэхэнь даа. Муу, һайншье һаа, таряанай ургаса гараа. Колхознай бүхы дээрээ гектарай арбан центнер ургаса абажа магадгүй. — гэжэ Цыден-Дамба Цыдыпов хэлэнэ.

Тэрэнэй комбайн Буряадай хүдөө ажахын институдай агрофагай студент Владимир Айсуев жолоодоно. Ерээдүйн агроном иигэжэ ажалай һургуули гаража байна. Тиихэдэ үнинэй механизатор Иван Гурановтай хүдөө ажахын техникумэй студент Сандак Цыденов хүдэлнэ.

Хөөрэлдэһөөр байтарнай, үшөө нэгэ комбайн хүрэжэ ерэбэ. Дамжуурһаань залуухан ород хүбүүн буугаад, шорой тооһоёо гүбисэгээнэ.

— Валера, хадын ташаланда комбайнаа гамтайгаар жолоодо. Ороо̄һо таряан гоожоходоо магадгүй. Хаража ябаха хэрэгтэй, — гэжэ Прокопий Хамаганович заабарилна.

Валерий Рыбаков Өёрой хүдөөгэй механизаторнуудай һургуулида һурадаг. Мүнөө колхозой түрүү механизатор нүхэр Ивановой дүршэл халан абажа байнхай.

Репортаж

— Ёһотой халаамкай гээшэ. Эдээндэ ажалаа найдаагүй һаа, хэндэ найдахабибди даа, — гэжэ Базар Сукуев этигэл дүүрэнээр, һанаа амараар хэлэжэ, хармаанһаа тамхи гаргажа, намһаа зуруул асууна.

— Зүб даа, зүб. Найдамтай халаан ургажал байна, — гэжэ агроном Василий Шадапович комбайнерай хэлээшые дэмжэнэ.

Энэ тарялан дээрэ ехэ һонин хуби заяатай, ажабайдал, ажаһуудалтай ажалша хүнүүдээр хөөрэлдөөб. Иимэл хүнүүд ажахын найдал, түшэг тулгуури гээшэ ааб даа. Хүнэй сэдьхэлдэ үнэн сэхэ ажалаараа ошо бадаруулһан, атаархама хүнүүд. Комбайнер Базар Тумуровичай хуби заяашье абаад үзэе. Энэмнай 10 хүбүүд, басагадай һанаха байха эсэгэ гээшэ. Һамганиинь «Эхэ-герой» гэһэн алдартай. Өөрөө эрхим таряашан гэжэ алдаршанхай. Үгышье һаа, Прокопий Хамагановые дурдал. Энээнэй хуби заяан бүришье һонирхолтой.

...Комбайнууд зэргэлэн, зэлэ татан шуумайна. Полевой стан дээрэһээ автомашинанууд ерэжэл, ерэжэл байна.

Таряа хуряалгын һүүлшын үдэр. Мүнөөдэр энэ тарялан хуряажа дүүргээгүй һаа, хөөлосто байһан ороо̄һон унахадаа болохо бшуу. Тэд механизаторнуудай ажал иигээд дүүрэнэгүй. Намарай хахалалга хэхэ хэрэгтэй. Поли дээрэхи һолоомо суглуулха ажал бии. Эдэ бүгэдэ нэгэ доро хэгдээшье һаа, урдань орогдохо үшөө үды. Колхозой механизаторнууд 1500 гектарта намарай хахалалга хэхээр харааланхай. Энэ талаар яһала ехэ ажал хэгдээ. Газарай хүрэтэр эндэхи механизаторнууд түсэбөө бэелүүлхэ эрмэлзэлтэй.

Г. РИНЧИНО,
манай корр.

Зэдын аймаг.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР 500 ЦЕНТНЕР

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад һү һаалияа дээшэлүүлхын тула ажахы дотороо байһан бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэнэ. Тус ажахын сабшалан, бэлшээри хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр энэ жэлэй ган гасуурта дайрагдаа. Гэбэшье зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүриһөө 1100 литр һү һаахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон энэ артелиин һаалишад, үхэр адуулагшад ехэхэн оролдолго гаргаа. Холын бэлшээри дээрэ үнеэдээ һаахаһаа гадна, бүхэли зун шахуу малайнгаа тэжээл буйлуулаа.

Зунай бэлшээриин үедэ эрмэлзэлгэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилһэн эндэхи малшад ёһотой ажалай амжалта туйлаа. 6500 центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө сентябриин 2-то дүүргээ. Сагаан эдеэ элбэгжүүлхые хүсэдэг эндэхи һаалишад намарай бэлшээри һайнаар хэрэглэжэ, жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 500 центнер һү нютагайнгаа бэлэдхэлэй пунктда оруулһанаа сентябриин 30-да мэдээсэбэ.

Гүрэндэ һү худалдаха 9 һарынгаа түсэб дүүргээгүй коллективүүд тус артельдэ мүнөө үгы. Никольскын һү һаалиин гүүртын олонхи һаалишад жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй. Энэ гүүртын Е. К. Иванова, Н. Ф. Бурдуковская болон бусад һаалишад сентябрь һараһаа эхилжэ хойто жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ зорилготой ажаллана.

А. РУМЯНЦЕВ.

БЭЛШЭРЭЙ ҮХЭРШЭДЭЙ АМЖАЛТА

Намар, үбэлэй үедэ адууһа малаа таргалуулаад, шэгнүүрыень нэмээжэ, гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө болзорһоонь уридшалан дүүргэе гэһэн Захааминай аймагай Баян-Голой малшадай уряа бэшэг манай совхозой үхэршэдэй дунда үргэнөөр хэлсэгдээ. Энэ үүсхэлдэ харюу болгон, намарай бэлшээри хүсэд хэрэглэһэнэй ашаар тэжээл арьбалхаһаа гадна, мал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые үдэрэй килограмм-килограммаар нэмээхэбди гэһэн социалис уялга манай малшад абаа һэн.

Совхозоймнай үхэршэдэй абаһан уялгын нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэгдэжэ байһые Бэлшэрэй үхэршэдэй ажалай дүнгүүд харуулаа. Эндэхи таряанай узуурта бэлшэжэ байһан дүрбэн зуугаад үхэр сентябрь соо дунда зэргээр 950 граммаар үдэр бүри шэгнүүрэз нэмээһэн байгаа. 210 эрэ хашараг, буруу бэлшээн таргалуулжа байһан Д. Б. Батуев сентябрь соо үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые суудхын 1200 граммаар нэмээбэ. Найдан Хонихоевой харууһалдаг үхэрнүүд дунда зэргээр үдэр бүри 980 граммаар нэмээ. Чимитма Доржиевагайшье туйлаһан амжалта мүн лэ һайн.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалайнгаа амжалтаар угтахые хүсэдэг манай малшад мүнөө жэл гүрэндэ тушааха 3700 центнер түсэбтэ мяхаяа болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ бээз гэжэ найдагдана.

Б. ЭРДЫНЕЕВ,
Хэжэнгын аймагай Загаһатын совхозой парткомой секретарь.

Хэзээ хүдэлхэ агрегат бэ?

Сагай уларилай таарамжагүй байһан ушарһаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тоог дээрэ ерэһэн таряан шииг ехэтэй байжа, бэрхэтэйшэг байдал тохёолдонхой. Хэдэ мянган центнер ороо̄һон тоог дээрэ буулгагдаад, сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэри үдэр, һүнигүй ябуулагдана. Гэбэшье «Сельхозтехникын» Захааминай отделениинхидэй хайхарамжагүйһөө боложо, мүнөө жэл ашаглагдаха ёһотой «ЗВС-10» түхэлэй хүсэ ехэтэй агрегат хүдэлгэгдэнэгүй. Юундэб гэхэдэ, энэ агрегадые баазаһаа тус колхозой таряанай тоог дээрэ буулгахада, таряа хэхэ бункергүйгөөр, агаар ябуулха гол системын түхеэрэлгэгүйгөөр асарһан байна бшуу. Үнэтэй сэнтэй энэ агрегат хүсэд бүридхэгдэжэ заводһоо гараа ёһотой. Теэд зарим детальнуудайнь хаана хаягдаһые мэдэхын аргагүй.

«Сельхозтехникын» отделениин хүтэлбэрилэгшэдтэ, эрхилэгшэ нүхэр Дарижаповта колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй энэ асуудалаар хэдэ дахин хандахада, мүнөөшье болотор хэмжээн абтанагүй, ушар мүрынь олдоногүй. Энэ агрегат час соо аяар 10 тонно таряа хатаажа, сэбэрлэжэ шадаха юм. «Сельхозтехникын» хүдэлмэрилэгшэдые хүлеэжэ сүхэрһэн колхознигууд хүгшэн залуугүй таряагаа халаахагүйн тула худхажа, сэбэрлэжэ байна. Хэзээ заһагдажа, хэзээ хүдэлхэ агрегат бэ? Али үшөө жэл үнгэргэхэ гү?

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

Малайнгаа үбэлжэлгэдэ хэр бэлдэнэт?

Яраагүй һаа, даарахал

Мүнөө жэлдэ Химнын совхозой отарануудта хамта 20 гара мянган хонин һүрэг үбэлжэхэ байна. Эдэ хонидой зариманиинь намартаа, октябрь һарада, бэлшээн таргалуулагдажа, мяханай комбинадта тушаагдаха юм.

Тиигэжэ хонадойнгоо зарим тэды үсөөлэгдэхэшье һаань, үбһэ тэжээлэй багаар бэлэдхэгдэһэн энэ жэлэй эрхэ байдалда эды олон хонндые һайнаар, тобир тарганаар ондо оруулхань совхоздо бэрхэтэйхэн болохо байна. Байгша ондо бүхыдөө нёдондонойхиһоо һураггүй бага, оройдоол 16,2 мянган центнер үбһэн һүрилэгдэнхэй, 8000 тонно силос дарагдаа, 2000 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэгдээ. Ингээд бага зэргэ зелёнко суглуулагдажа абтаха юм.

Тэрэнэйнь хажуугаар муугаар, ханалгагүйгөөр хадагалһанһаань боложо набшаһата тэжээлынь гутажа, шанарынь муудажа һалаа.

Эгээл иимэ эрхэ байдалай тохёолдоод байхадань, түрүүн намарай бэлшээрие зүбөөр хэрэглэжэ, хонидоо шадаал һаа һайса таргалуулжа абаха ёһотой болоно. Хоёрдохёор, таряанай шэпэ ургасын һолоомо бага ехэшье һаань, адхашье хээрэ үлөөнгүй суглуулжа абаха хэрэгтэй. Тиигээ һаань, үбһэ тэжээлдэнь горитой нэмэри болохо. Гурбадахяар, бүхы хонин һүрэгөө дулаан, һайн байрада үбэлжүүлхын тула эртээнһээ бүхы юумэеэ дард гэмэ болгохо, заһабарилха, дулаалха, һэльбэхэ шухала. Дулаан. һайн байрада байһан мал үбэлэй хүйтэндэ ядахагүй, үбһэ тэжээлдэшье алмалта байдаг гэжэ малшад дэмы хэлсэдэггүй.

Эдэ бүгэдые һайн ойлгожо, совхозой олонхи хонишод үбэлэйнгөө байра заһаха, дулаалха, даб дээрэ эдюулхэ үбһэ хулһаяа зөөжэ абаха гэхэ мэтэ хүдэлмэридэ анхаралаа хандуулна. Илангаяа намарай эдэ урин дулаан үдэрнүүдые һамбаашалжа, хонидоо һайн хагда ногоотой бэлшээридэ, сабшалангай хэнзэдэ, таряанай һуурида оролдосотойгоор адуулна.

Совхозой дүршэлтэй бэрхэ хонишод Б-Ц. Шагжиев, Г-Ц. Содномова, Т. Р. Цыбикова, И. С. Замбалаев гэгшэд хонидоо үглөөгүүр эртэ гаргаад, үдэшэ орой болотор адуулна. Хаһа саг соонь уһална.

— Мүнөө хонидоо холын бэлшээридэ ябуулнабди. Үбһэ тэжээлэйнгээ багашаг хадань үбэлдөө хонидоо һайса адуулха байһанаа хараада абажа, байрадаа дүтүүрхи һайн эдинсэтэй бэлшээриингээ ойро хүрэнэгүйбди, — гэжэ хонишон Иван Замбалаев хөөрэнэ.

Эдэ отарануудта хонидто искусственна үрэжүүлгэшье хэгдэжэ дүүрэз.

Гэхэтэй хамта совхозой хонишод булта үбэлжэлгэдөө иимэ оролдосотой һайнаар бэлдэжэ байна гэхын аргагүй. Зарим отарануудта хонидынь аяар 9—10 час болотор хаалгатай байдаг. Үнгэрхэдөө зарим хүнүүд үдэрынь гэртээ сайлахамнай гээд хонидоо 2 часта асаржа хаагаад, 5-6 час болотор байлгахашье ушар бии. Үгышье һаа, хонидоо зүндэнь орхижорхёод, өөһэдөө зайжа ябашаха, тиихэдэнь хонидынь зоргоороо тарашана, ёһоор бэлшэнэгүй. Хонидойнь үгы болоһон ушаршье бии. Иигэжэ байхадань, хонид яагаад таргалхаб даа. Илангаяа ахалагша хонишод Д. Ванданова, Б. Нимаева болон бусадай отарануудта иимэрхүү байдал үзэгдэнэ.

Олонхи хонишод үбэлжэлгэдөө ёһоор бэлдэнэгүй. Дэдэ-Мүртэй гэжэ газарта буусатай ахалагша хонишон Ч. Д. Баировай даадаг эрьенүүдэй отарын хашаагай хушалта зун байхада шэбхыень сэбэрлэхэ гэжэ абтаһан юм. Теэд мүнөө тэрэнь дээрэһээ хушагдаагүй, задагай зандаа.

Мүн Иван Замбалаевай отарада үбһэнэй хорёо баригдаагүй, хооһон. «Оройдоол зуугаад һургааг хэрэгтэй. Мүнөө тэрэниие ойһоо отолжо асарха гэхэдээ сүлөөмнай болоногүй. Һургаагай байгаа һаань, өөрөөшье үбһэнэй хорёо барижархиха һэм» гээд энэ хонишон хэлэнэ.

Хонишон Цыретор Лубсановай отарада хүнүүдэй байха гэр заһагдаа, дулаалагдаагүй, үмхиржэ, хүйтэ оройдоо барихаяа болинхой.

Үбэлжэлгын эхилтэр эдэ бүхы дутуу дундаяа түргэн усадхаха саг ерээ. Ингээд мэдээгүй байтар үбэлэй хүйтэн газаа орожо ерэхэнь, яраагүй һаа, одоол даараха саг холо бэшэл.

В. САМБУЕВ.

Сэлэнгын аймаг.

БуряадАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

…ИН АЙМАГАЙ КУЛЬСКА ЭХИН ҺУРГУУЛИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

…эдлэ габьяатай байһанайнь түлөө, һу…үүлгын хүдэлмэридэ эрхим дүнгүүдые …өө, һургуулиин бии болгогдоһоор 100 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Хориин аймагай **Кульска эхин һургуулиие** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

… Соведүүдэй байшан.
… октябриин 2.

МЯХА ЭЛБЭГЭЭР ТУШААБА

Гүрэндэ эрхим мяха элбэгээр худалдалгада «Прибайкалец» колхоз һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ анхарал хандуулна. Эндэ холын бэлшээри, зуһалан үгы гэжэ мэдээжэ ааб даа. Тойроод ой тайга, буртаг шэрэнги.

Колхозой үнинэй малшад А. Е. Колмаков, Ф. С. Быков, А. П. Корепин энэ зундаа 206 хашараг ээлжээгээр үдэр һүнигүй адуулжа, эрхим амжалта туйлабад. Сентябрниң һүүл багта 1845 центнер мяха гүрэндэ тушаажа, түсэбһөө гадуур 155 центнер худалдабад. Хашараг бүхэнэй шэгнүүр дунда зэргээр 302 килограмм болоо.

А. ФЕДОРОВ.

ЖЭШЭЭТЭ УСТАВ—ЖЭНХЭНИ ҮНДЭҺЭН ХУУЛИМНАЙ

ЗАХААМИН

ҺАЯХАН ЗАКАМЕНСК ХОТОДО АЙМАГАЙ КОЛХОЗНИГУУДАЙ СУГЛААН БОЛОО. ЭНЭ СУГЛААНДА ХАМТА ДЭЭРЭЭ 400 ГАРАН ХҮН ХАБААДАЖА, КОЛХОЗОЙ ЖЭШЭЭТЭ УСТАВАЙ ПРОЕКТ ТУХАЙ 15 ХҮН ҮГЭ ХЭЛЭҺЭН БАЙНА. СУГЛААНДА ХАБААДАГШАД КОЛХОЗНИГУУДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОНФЕРЕНЦИДЭ ДЕЛЕГАДУУДЫЕ ҺУНГАА.

КОЛХОЗНО БАЙГУУЛАЛТЫН ШЭНЭ ИЛАЛТА ТЭЭШЭ

Б. И. НИКОЛАЕВ,
КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь

Хүдөө ажахыда коллективизациин хэрэгэйнэй түүхэдэ энэ һалбарида ехэ хубилалта болоо, ниитын ажахы түргөөр хүгжэжэ, экономиконь бэхижээ. Хүдөө ажахыда болоһон ехэ хубилалтануудые түйсэдөөр харуулхын түлөө колхозой шэнэ Устав баталан абаха хэрэгтэй болоо. 1935 ондо баталагдан абтаһан Устав хүдөө нютагуудта хамтын ажахы бэхижүүлхэ, тарясашадые хамтын ажалда бултыень хабаадуулха зорилготой байһан юм. Энэ зорилго мүнөө сүм дүүргэгдээ. Тиимэһээ манай партиин ЦК-гай, советскэ правительствын шиидхэбэреэр Гүрэнэй комисси байгуулагдажа, шэнэ Жэшээтэ Уставай проект зохёоһон байна.

Мүнөө бидэнэр шэнэ Жэшээтэ Уставай проектые зүбшэн хэлсэжэ байхадаа, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ манай парти ямар ехэ анхарал хандуулнаб гэжэ үшөө дахин эли тодоор харанабди. Партиин XXIII съезд, КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленум хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалда тон ехэ анхарал хандуулһан байна.

1935 онһоо хойшо манай аймагай хүдөө ажахыда нилээд ехэ хубилалта болоо. Хамни нютагта 1928 ондо, Үлэгшэндэ 1929 ондо түрүүшын коммуна эмхидхэгдэһэн байгаа. Удаань хүдөө ажахын артельнууд бии боложо эхилһэн юм. Коллективизациин дүүрэхэ үедэ аймаг соо 40 шахуу колхоз бии һэн. 1939 ондо бии болгогдоһон МТС хүдөө ажахые оньһон машинануудай хүсөөр эрхилхэ, кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлээ.

1950-яад оной үедэ багахан колхозууд нэгэдхэгдэжэ, хүсэ шадал ехэтэй хамтын ажахынууд тогтоогдоһон байна. Мүнөө аймаг соомнай томодхогдоһон 6 колхоз, 4 совхоз бии. Аймагай колхоз болон совхозууд элдэб янзын машина, техникээр хангагданхай. Гансал колхозуудта 140 гаран трактор, 50 гаран комбайн, 60 гаран ашаанай автомашина болон бусад техникэ тоологдоно. Аймагай бүхы ажахынуудта электрын элшэ хүсэн ехээр хэрэглэгдэнэ.

Манай аймагай колхозуудай ажахын хүгжэлтые иимэ тоо баримтанууд эли тодоор гэршэлнэ. 1940 онойхитой сасуулбал, колхозуудта ороохо таряа хуряалга хоёр дахин дээшэлээ, эбэртэ бодо малай тоо 7300 толгойгоор олошороо. Мал ажалай продукци абалга бүри ехээр дээшэлээ. Хэрбээ 1940 ондо оройдоол 4 мянган центнер мяха, 23,6 мянган центнер һү, 103 центнер ноохо абадаг байгаа, мүнөө 21,3 мянган центнер мяхан, 63,9 мянган центнер һүн, 831 центнер ноохон абтана.

Һүүлэй 3 жэлэй турша соо аймагай колхозуудта 940 гектар шэнэ газар элдүүрилэгдээ, сабшалангай газар 1623 гектараар ехэ болгогдоо. Колхозуудай ниитын ажахын хүгжэхэтэй хамта олзо доходынь дээшэлнэ. 1940 ондо бүхы колхозуудай олзо доход 2934 мянган түхэриг (хуушан мүнгөөр) байгаа, 1967 ондо 3629 мянган түхэриг (шэнэ мүнгөөр) болоһон байна. 1966 ондо мүнөөнэй 6 колхозой хубаагдадаггүй фондын зөөри 3683,1 мянган түхэригэй байбал, энэ жэлдэ 4934,1 мянган түхэригтэ хүргэгдэхөөр түсэблэгдэнэ. Колхознигуудай һара бүридэ абадаг салин хүлһэн жэл бүри дээшэлнэ. Һүүлэй 8 жэлэй турша соо колхознигуудай ажалай түлөөһэн 2,6 дахин дээшэлээ.

Колхозой шэнэ Жэшээтэ Уставай проектын хэблэлдэ толилогдоһонһоо хойшо 4 һараһаа үлүүтэй саг үнгэрөө. Аймагай бүхы колхозуудта хамтын суглаанууд боложо, шэнэ Жэшээтэ Устав зүбшэгдэһэн байна. Энэ суглаануудта хамта дээрээ 2000 мянга гаран колхознигууд хабаадалсаа. Жэшээтэ Уставай проектые зүбшэн хэлсэлгэ фермэнүүд, отделенинүүд болон бригаданuудта эмхитэйгээр үнгэргэгдэжэ, энэ хэрэгтэ колхознигууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Шэнэ Жэшээтэ Уставай проектые колхознигууд бултадаа һайшаана, өөрынгөө дурадхал, һанамжануудые оруулна.

Колхозуудые саашадань бэхижүүлхэ, хүдөө ажахыда ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, газар тариалангай, мал ажалай продукци абалгые бүри дээшэлүүлхэ, колхознигуудые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудалнууд шэнэ Уставай проект соо тодорхойлогдонхой. Тиимэһээ колхозуудта ажалай эмхидхэл һайжаруулха, экономикынь бэхижүүлхэ асуудалнууд партийна, совет, хүдөө ажахын органуудай шухала зорилго болоно.

Шэнэ Жэшээтэ Уставай ёһоор эрхэтэнэй колхоздо ороходо тухай мэдүүлгэ һарын турша соо правлениин заседани дээрэ харагдажа, шиидхэбэринь хамтын суглаагаар баталагдаха ёһотой. Эрхэтэниие колхозһоо гаргаха асуудал мүн лэ иимэ гуримаар шиидхэгдэхэ болоно. Колхознигуудай эрхэ болон үүрэгэнүүд тухай шэнэ Устав соо бүри тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Уставай эрилтэнүүдые нягтаар сахижа, хамтын ажахыда эдэбхитэйгээр хабаадалсаха, ажалай журам бэхижүүлхэ, гүрэнэй болон колхозой зөөридэ гамтайгаар хандаха, тэрэниие хамгаалха, колхозой гол баялиг — газар зүбөөр ашаглахын түлөө колхозник бүхэн оролдохо үүргэтэй гэжэ шэнэ Жэшээтэ Уставай проект соо хэлэгдэнэ. Мүнөө байһан Жэшээтэ Уставай ёһоор колхознигууд мүн лэ иимэрхүү үүргэтэй. Теэд зарим колхознигууд өөрынгөө үүргые гүйсэд дүүргэнэгүй. Зарим колхознигууд хамтын ажалда хабаададанагүй, ажалай журам хазагайруулна, архи уугаад, ажалдаа гаранагүй. Иимэрхүү ябадал «Коммунизмын зам», «Дружба» колхозуудта үзэгдэнэ. Тиимэһээ ажалай журам бэхижүүлхэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

Шэнэ Жэшээтэ Уставай проекттэй танилсажа, зүбшэн хэлсэжэ байхадаа, мүнөө байһан Уставые хазагайруулха ябадалтай колхозуудай правленинүүд, шалгалтын комиссинууд эрид тэмсэхэ зэргэтэй. Аймагай колхозууд байгша оной июлиин 1-нэй байдалаар 137 мянган түхэриг гүрэндэ үритэй байна. Газар зүбөөр ашаглаха хэрэгтэ ехэ дутагдал бии байһаар. Зарим колхознигууд үмсынгөө ажахыда мал Уставаар хараалагдаһанһаа олоор барина. Иимэ ябадалтай тэмсэхын түлэ эрид шууд хэмжээнүүд абтаха болоно.

Колхознигуудай хамтын суглаан жэл соо 4 дахин зарлагдажа, ажахын шухала асуудалнуудые зүбшэжэ, шиидхэжэ байха ёһотой юм. Шэнэ Жэшээтэ Уставай ёһоор колхозой правлени, түрүүлэгшэ, шалгалтын комисси хамтын суглаан дээрэ 3 жэлэй болзортойгоор һунгагдажа, колхозой правлени жэл бүри хамтын суглаан дээрэ тоосожо байха ёһотой болоно. Уставай проект соо хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй эрхэ болон үүргэнүүд тодорхойлогдожо, тэдэнэй харюусалга нилээд дээшэлүүлэгдээ.

Мүнөө байһан Уставай ёһоор бригадир, отделениие эрхилэгшые колхозой правлени томилдог байгаа. Саашадаа бригадир, отделениие эрхилэгшэ бригадын гү, али отделениин гэшүүдэй суглаан дээрэ һунгагдаха болоно. Мүн бригадын совет һунгагдажа, тэрэниие бригадир хүтэлбэрилхэ ёһотой. Тиигэжэ бригадирай, отделениие эрхилэгшын харюусалга нилээд дээшэлүүлэгдээ.

Шэнэ Жэшээтэ Уставай проектые зүбшэн хэлсэжэ байхадаа, нютагтаа хамтын ажахы тогтоохо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан хүнүүдые колхознигууд хүндэтэйгөөр нэрлэһэн, тэдэндэ баяр баясхалан хүргэһэн байна. Тэдэнэй тоодо Д. Г. Гармаев, Б. Ш. Гармаев, Б. Д. Дамбаев, А. М. Дмитриев, Б. Б. Ринчинов, Д. Ж. Жамсаранова, Р. Б. Зундуев, С. Ц. Дансарунов, Б. С. Соктоев болон бусад олон нүхэд оролсоно.

Аха нүхэдэй хэһэн арюун һайхан хэрэг мүнөө найдамтай гарта байна гэжэ тэмдэглэмээр. Мүнөө аймагаймнай хүдөө ажахыда дээдэ, дунда һургуулинуудые дүүргэһэн зуугаад хүн хүдэлнэ. Багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд абаһан үүргэнүүдээ амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Энэ жэлдэ ниитын адууһа мал үсхэбэрилхэ, хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдаха түсэб, үүргэ болзорһоонь урид дүүргэгдэхээр хараалагдана. Гүрэндэ һү худалдаха, тушааха 9 һарын түсэб болзорһоонь урид дүүргэгдээ. Илангаяа «Победа» колхозой, Баян-Голой совхозой коллективүүд ажалдаа һайн амжалта түйлаа.

Энэ жэлэй сагай уларилай хэды таарамжагүй байгаашье һаа, аймагай ажахынуудта нёдондонойхиһоо үлүү ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэгдээ. Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Аймагай бүхы ажахынуудта кукурузу түрүүшынхеэ тариглажа, муу бэшэ ургаса хуряагдана.

Мал адуулагшад Ж. Цыденов, Д. Хадаева, Б. Хандуева, Х. Гармаев, Х. Абидуева, Р-Д. Найданов, Ш. Шойдоров, Б-С. Санданов, хонишод А. Дансарунов, Д. Чимитов, П. Намсараев, И. Яньков, һаалишад Ц. Будаева, Д. Кинзеева, Н. Соктоева, Д. Дондокова, М. Очирова болон бусад олон нүхэд ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ эрхимлэжэ, ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Мал ажалай I, II классай мастер гэһэн нэрэ зэргэ түрүү 54 малшанда олгогдоо.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалаар зарим тэды амжалта түйлагдаһан байбашье, энэ хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөл бии байһаар. Адууһа малай ашаг шэмэ удаанаар дээшэлнэ, мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ асуудал зарим ажахынуудта һулаар табигданхай. Мүнөө колхозуудай правленинүүд ажахын жэлые һайнаар дүүргэхын түлэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ зэргэтэй, һаяын үдэрнүүдтэ ургаса хуряалгын хүдэлмэри сүм дүүргэгдэжэ, малай үбэлжэлгэдэ, ерэхэ жэлэй хабарай тарилгада бэлдэхэ хүдэлмэри хурдан түргэнөөр ябуулагдаха болоно. Партийна организацинууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд мяха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ асуудалда үдэр бүриин анхарал хандуулха зэргэтэй.

Аймагаймнай Баян-Голой совхозой малшад, мэргэжэлтэд адууһа малаа намартаа бэлшээхэ, үбэлдөө шахан таргалуулха үедэ толгой бүриинь шэгнүүрые 900 граммаар нэмэхэ гэһэн һайн һайхан үүсхэл гаргаһан байна. Энээниие КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет һайшаагаа. Баян-Голойхидой үүсхэл аймагай бүхы ажахынуудта дэмжэгдэнэ.

Хүдөө ажахын артелиин шэнэ Жэшээтэ Уставай проектые, колхознигуудай Бүхэсоюзна III съездые зарлаха тухай мэдээсэлые аймагай колхознигууд ехэ һайшаан угтаад, парти болон правительствынгаа үдэр бүриин анхаралда ажалай шэнэ амжалтаар харюусахые эрмэлзэнэ. Колхознигуудай бүхэсоюзна съездые, мүн В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе аймагайнгаа хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай ехэ амжалтатайгаар угтаха байһанда бата найдамаар.

> *„Колхозно байгуулалта — советскэ социалистическэ обществын таһаршагүй хубинь мүн. Энэ хадаа В. И. Ленинэй хараалһан, түүхэдэ шалгагдаһан, тарясашадта тон таарамжатай, мүн коммунизмда тарясашадай дамжан орохо зам мүн.“*
>
> (КПСС-эй Программаһаа).

В. С. СОКТОЕВ,
XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз

Мүнөө байһан Уставай баталагдан абтаһаар манай колхоздо яһала ехэ хубилалта болоо. 1935 ондо манай колхозой газар дээрэ хүсэ шадал багатай, экономикынгоо талаар һулахан хэдэн колхоз байһан юм. Мүнөө колхознай аймаг соогоо эгээл томо ажахынуудай нэгэн болонхой. Адууһа малнай жэл бүри олошоржо, ашаг шэмэнь дээшэлнэ. Жэл ошохо бүри гүрэндөө һү, мяха, ноохо ехээр худалдадаг болоо байнабди. Энээниие манай фермын коллективэй ажалай дүнгүүд эли тодоор гэршэлнэ.

Колхоздомнай хэдэн арбаад трактор, автомашина, хүдөө ажахын техникэ бии. Тарян ажалай ехэнхи хүдэлмэри оньһон техникын хүсөөр бүтээгдэнэ. Колхозой үйлэдбэридэ электрын элшэ хүсэн бүри ехээр хэрэглэгдэдэг болоно.

Колхозоймнай олзо доход жэл бүри дээшэлжэ, колхознигуудай ажабайдал һайжарна. Мүн тиихэдэ колхоз өөрынгөө хүсөөр барилга ехээр хэхэ аргатай болоно. Һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо дунда һургуули, культурын байшан, гостиница, бани, малшадай, 80 үхибүүдэй байрлаха интернат, хэдэн арбаад шэнэ гэр, адууһа малай байра баригдажа, ашаглалгада тушаагдаа.

Эдэ бүгэдэ хүдөөгэй тарясашадай хамтын ажалтай болоһоной ашаар, түрэл партиимнай хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ үдэр бүриин анхарал хандуулжа байһанай ашаар түйлагдаа бшуу.

Манай колхозой гэшүүд шэнэ Жэшээтэ Уставай проектые хүндэтэйгөөр хүлеэжэ абаад, тэрэниие бултадаа һайшаана. Хүдөөгэй ажалшадай ажабайдал бүри һайжаруулха, хамтын ажахые улам бэхижүүлхэ гэһэн гол зорилгонууд шэнэ Устав соо хараалагдаа.

Уставай бүхы эрилтэнүүдые нарин нягтаар сахихын түлөө колхозой правлени, сомоной Совет шанга хэмжээ абаха зэргэтэй. Тиихэдэ хүдөө ажахын техникэ зүбөөр ашаглаха тухай асуудал шэнэ Устав соо тодорхойлон бэшэбэл, ажалай бүтээсэ дээшэлжэ, журам бэхижэхэ байгаа гэжэ һанагдана.

А. Д. ДАВЛЕТБАЕВ, руднигай парторг

Манай ороной хүсэ шадал — хүдэлмэришэн анги болон хүдөөгэй тарясашадай холбоо бэрисаан жэл бүри бата бэхи болоо байнхай. Энээниие манай аймагай ажалшадай ажабайдал элирхэйлэн гэршэлнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ Холтоһоной руднигай хүдэлмэришэд «Коммунизмын зам» колхозой гэшүүдтэй нягта холбоотой болонхой. Хүдэлмэришэд энэ колхозые шефтээ абажа, ажалдань ехэ туһа хүргэнэ. Мүнөө манай ажалшадай хүсөөр энэ колхоздо тугалай шэнэ байра баригдана. Тэжээл бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалга, машина, техникэ заһабарилгын үедэ хүдэлмэришэднай колхознигуудта туһалдаг юм. Энэ зундаа манай коллективэй хүсөөр 400 гаран центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэгдэһэн байна. Энэ һайн һайхан заншалнай саашадаашье улам бэхижэхэ, бүри үргэдэхэ ёһотой.

Х. Д. АБИДУЕВА, „Победа“ колхоз

Манай колхознигууд шэнэ Жэшээтэ Уставай проектые, колхознигуудай бүхэсоюзна съездые зарлаха тухай мэдээсэл баяр баясхалантайгаар угтажа абаад, энэ жэлэйнгээ түсэб, абаһан үүргэеэ амжалтатай бэелүүлхын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Гүрэндэ һү, мяха худалдаха 9 һарын түсэб болзорһоонь урид дүүргэгдээ.

Мүнөө колхозой мал ажал дээрэ ехэнхидээ наһатай болоһон эхэнэрнүүд хүдэлнэ. Залуушуулай олонхинь городто ажаллахаа ошодог болошоо. Тиимэһээ залуу үетэниие багаһаань колхозой ажалда хаһа шадалаарнь хабаадуулжа, тэдэнэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүри һайжаруулха хэрэгтэй болоно. Залуушуулые колхозой гэшүүн болгожо абалгые баяр ёһолдой оршон байдалда үнгэргэхэ шухала.

Колхозой ажалда халирхайгаар хабаадаха, ниитын зөөридэ ээзн бусаар хандаха, архи уугаад, ажалай журам хазагайруулха ябдал хүдөө нютагуудта ушардаг байһаар. Эдэ бүгэдые усадхахын түлөө колхозой правлени, шалгалтын комисси, сомоной Совет саашадаа саг үргэлжэ тэмсэхэ, колхознигуудтэ шанга эрилтэ табиха шухала.

КОЛХОЗНИГУУД ҺАНАМЖАЛНА, ДУРАДХАНА:

«Победа» колхозой механизатор Николай Дымбрылов энэ жэлэй ургаса хуряалгын үедэ һайнаар ажаллажа, халаан бүриингөө даабарине хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Энэ зураг таряа хуряалгын үедэ буулгагдаһан юм.

М. ЦЫДЕНОВЭЙ фото.

И. И. ЯНЬКОВ,
Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз

Аба эжынэрэйнгээ хэжэ ябаһан ажал хүдэлмэриие манай үеын залуушуул зүб мүрөөрнь саашань үргэлжэлүүлэн, артелиингээ баялигые улам арьбадхажа байна. Мүнөө манай колхоздо хүдөө ажахын дээдэ, дунда һургуули дүүргэһэн олон мэргэжэлтэд, хэдэн арбаад механизаторнууд ажаллана. Колхозоймнай гэшүүд түрэл парти, правительствынгаа анхаралда харюу болгон бүри һайнаар ажаллажа, Колхознигуудай бүхэсоюзна съездые, агуу багшын алдарта ойе ажалай ехэ амжалтаар угтаха гэжэ зоригжонхой.

Зарим колхознигууд (эхэ эсэгэнь, үхибүүдынь) үнэн дээрээ нэгэ гэртэ ажаһуужа, ажалаа сугтаа хэдэг аад, сомсоведэй гэр бүлын дансаар хоёр-гурбан үрхэтэ айл гэжэ тоологдодог байна. Тэрээн дээрэһээ болоо, ехэ газар эдлэнэ, үмсэдөө олон тоото үхэр мал барина. Саашадаа иимэ ябадалые гуримшуулжа, шэнэ Устав соо энээн тухай эли тодоор бэшэхэ хэрэгтэй.

В. Ц. САНЖИЕВ,
Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз

Хүдөө ажахые саашадань түргөөр хүгжөөхэ, ажалай журам бүри бэхижүүлхэ, ажалша тарясашадай ажабайдал улам һайжаруулха гол зорилгонууд колхозой шэнэ Жэшээтэ Уставай проект соо табигдана. Энээниие колхознигууд ехэ һайшаалтайгаар угтаа. Юуб гэхэдэ, колхознигуудай зүгһөө ажалай журам эбдэхэ ябадал үзэгдэдэг байһаар. Тиихэдэ заримашуул ниитын зөөридэ хайра гамгүйгөөр хандадаг байна. Иимэ ябадалтай саашадаа бүри шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй болоно.

Ажалай журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ колхознигуудай хүдэлмэриин үдэрэй гурим сахилга угаа ехэ удха шанартай юм. Тиимэһээ хүдэлмэриин үдэрэй гурим тухай шэнэ Устав соо тодорхойлон бэшэхэ шухала. Тэрэ гуримые колхозой хүтэлбэрилэгшэ, юрын гэшүүн бүхэн нягтаар сахиха, үдэр бүри дүүргэхэ ёһотой.

Колхознигой бүлэ соо хэды хүнэй байһаниие, тэдэнэрэй хамтын ажалда ямараар хабаададагые хараада абажа, үмсэдөө бариха үхэр малайнь тоо, газарайнь хэмжээе тодорхойлхо гэжэ Жэшээтэ Уставай проект соо хэлэгдэнэ. Энэ тон зүб. Юундэб гэхэдэ, колхознигуудай бүлын зарим гэшүүд ондоо зургаануудта ажаллаад, колхозой газар дээрэ мал үсхэбэрилдэг заншалтай байдаг. Эдэ бүгэдые нютагай Соведүүд нягтаар сахижа байха зэргэтэй.

Колхозой бригадирнууд бригадынгаа суглаан дээрэ һунгагдаха ёһотой гэжэ шэнэ Уставай проект соо хэлэгдэнэ. Бригадирнуудые колхозой правлени, түрүүлэгшэдэ адли болзор соо һунгадаг байбал, таарамжатай гэжэ һанагдана. Бригаданuудай соведэй түрүүлэгшээр мүн лэ бригадирынь һунгагдаха ёһотой.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ, үүргэ тухай Жэшээтэ Устав соо тон зүбөөр хэлэгдэнэ. Энэнь тэдэнэй харюусалгые улам дээшэлүүлхэ зэргэтэй.

Багша Ленинэй нэрэмжэтэ манай колхозой гэшүүд колхознигуудай Бүхэсоюзна съезд болон алдарта ойе ажалай ехэ амжалтаар угтаха гэжэ зоригжонхой.

Суглаанай шиидхэбэриһээ:

□ ***Колхозно байгуулалтын үндэһэн хуули болохо, хүдөө ажахые саашадань улам түргөөр хүгжөөхэ арга замуудые зааһан колхозой Жэшээтэ Уставай проектые колхознигуудай суглаан бүрин һайшаана.***

□ ***Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездые, багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтахын тула хүдөөгэй ажалшан бүхэнэй хүсэ шадалые зорюулха.***

ЛЕНИН ТУХАЙ АМЕРИКАН ЗОХЕОЛШЫН ШЭНЭ НОМ

100

...ю» гэдэг Чикагын ...«Революци худар ...гаршагтайгаар Аль...сын ном гаргаба. ...тухай һонин ...1962 ондо наһа ...ьямс гэгшын тэм...ной эхэ болоо. Тэ...ента Вильямс тэдэ ...суглуулһан, редак...

...нүхэр Джон Ридэй ...гурбан һара урид, ...эхэр, Вильямс ...бон байгаа. Тэдэнэр ...брин революциие ...юм. Хожомынь ...дын дайсадтай тэм...ой тэмсэлэй эхин ...раһан байнал. Аме...ралист энээн тухай...Рид—«Дэлхэйе до...ого» гэжэ ном, Виль...тойл хүн, тэрэнэй ...тэр, «Орoдой рево...» гэжэ ном бэшэһэн

...дэ үдэрнүүд тухай ...н шэнэ ном дотор ...үүд оронхой, түрүү...онь.

...түхэтэ II съездын ...хэнэ, 1917 оной ...гдэһэн Петроградай ...дэрэ В. И. Лени...е Вильямс түрүүшын-

хеэ шагнаһан, һонирхоһон байгаа.

Сүлөөрһэн ород арадта талархагша американец Вильямсые фронт мордохоо байгаа залуу хүдэлмэришэдэй үмэнэ үгэ халахыень 1918 оной январиин 1-дэ уриһан юм. Ленинэй үгэеэ дүүргээд, броневтомобильһаа буухада, Вильямс тэрээн дээрэнь гараад, ямар хэлэн дээрэ хэлэхэ гэээшэб гэжэ түдэгэсэнги байхада «англиискаар хэлэгты. Танай зүбшөөбэл, би оршуулуужам» гээд Ленин уринаар хэлээ һэн гэдэг.

Теэд, ородоор хэлэхэмни гээд Вильямсын харюусахада, Ленин тон хананги байһан. Зүгөөр Вильямс ород хэлэ хүсэд һайн мэдэхэгүй байгаа ха. Совет зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зэргэдэ орохо хүсэлтэйб гэжэ хэлэхэ гээд, таатай үгэнүүдые һанажа ядан байхадань, «юун гэхээ һанаабта, ямар үгэ хэрэгтэйб?» гэжэ англиискаар Ленин асууба. Вильямсһаа харюу абаад, «вступить» («орохо») гээд хэлэгты гэжэ зааһан юм. Тэрээнһээ хойшо ямар нэгэ үгэдэ тулгардахаяа һанахадаал, Ленин тээшэ харахадань, Ленин туһалдаг, хэлэжэ үгэдэг байһан.

Хожомынь, тэрэл һарада, Таврическа ордон соо Учредительна суглаанай боложо байхада, Вильямс Ленинэй дэргэдэ ошожо, Джон Ридые танилсуулһан юм. Ород хэлэндэ хэр һуража байнат гээд Ленин һонирхобо. «Ород хэлэнэй үгэнүүд олоп даа» гээд Вильямсын гомодоходонь, Ленин энеэжэ байтараа, «Ходо дабтажа, сээжэлдэжэ байха, хэлэнэй уг үндэһые шудалха хэрэгтэй» гээд хэлээ һэн гэдэг.

Тиигээд Гадаадын хэрэгүүдэй наркомадай Уласхоорондын революционно пропагандын бюродохи ажал хэрэгтнай хэр ябанаб»—гээд Вильямс Рид хоёрһоо асууба.

Тэдэнэй хүдэлмэриие Ленинэй мэдэхэ байһанда Вильямс Рид хоёр гайхаһан юм. «Өөһэдынгөө пропагандые гансашье немец бэшэ, мүн англи хэлэн дээрэ барлаха байгаат. Тиигэбэлтнай, немец хэлэн дээрэ танай листовконуудые уншаһан солдадууд, мүн Англиин фронт дээрэшье тараагдадаг юм ха юм гээд ойлгохо һэн» гэжэ Ленин хэлэһэн.

Февраль һарада немец сэрэгүүдэй добтолгын эхилхэдэнь, хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, Улаан Армиин зэргэдэ орохо саг ерээ гээд Вильямс шиидэһэн байгаа. Тэрэнээ хайшан гээд хүсэлдүүлхэб гэжэ мэдэхые оролдобо, хожомынь В. И. Ленинтэй уулзажа, хөөрэлдэхэеэ ошоо һэн гэхэ.

Фронтдохи байдал тухай хэдэн ажаглалта хэһэнэйнгээ һүүлээр, Улаан Армида ороһонтойнь дашарамдуулан амаршалаад, ород хэлэ шудалхын түлөө тэмсэһэнэйнгээ удаа һемецүүдтэй тэмсэхээр бэеэ зэһэнхэй байна бэзэт даа, гээд Ленин шоглон һагад дуугарба. Удаа тээнь Вильямсын хөөрэхэдэ, тэрэнэй хэлэһые анхаралтайгаар шагнаад: «Хариин ганцахан хүн юу ехые хэхэ һэм. Бусад харинхидые бэдэржэ олохо гүт?» гээ һэн ха.

«Тиигэжэ манай интернациональна легион байгуулагдаа бэлэй,—гэжэ саашань Вильямс үргэлжэлүүлэн бэшэнэ.—Отряд байгуулаад туршаха гээ һэм. Тиимэ легион байгуулха хэрэгтэ али бүхы туһаламжа үзүүлхэ гэжэ сэрэгэй засагаархидта дурадхаһан записка Ленин бэшэжэ үгэһэн юм».

Вильямс гаража ошохо дээрээ малгайгаа газарта унагаажархиба. «Ленин малгайемни түргэн газарһаа абажа, намда һарбайгаа бэлэй... Теэд корреспондентын малгайе премьер-министрэй абажа үгөөшэнь бидэ хоёрой хэндэмнайшье тиихэдэ гайхалтай байгаагүй гэжэ лаб этигэнэб»—гээд Вильямс бэшэһэн байдаг.

Октябриин революцида талархадаг ондоо нэгэ американец Чарльз Кунц гэгшэтэй хамта Вильям 1918 оной апрельдэ Москваһаа Владивосток, саашаа Холбоото Штадууд ошохоор гараа һэн. Ябахынгаа урда тээ тэдэнэр Ленинтэй уулзаһан байгаа.

«Хоёр таряашантай Ленинэй хөөрэлдэжэ дүүргэтэрнь нилээд хүлеэгээ һэмди. Тэдэнэр хуушан арһан дэгэлнүүдтэй, нэгэниинь — һэеы, нүгөөдэнь—гүрэмэл (лапти) гуталтай һэн гэжэ хожомынь Вильямс хөөрэһэн байдаг.

Ленин хүлеэлгэһэндэа хүлисэхыемнай гуйгаад, бидэнэртэй хөөрэлдэхэдөө урин дулааханаар энеэбхилжэ һуугаа һэн. Бидэнтэй англиискаар хөөрэлдэжэ байтараа, ородоорше, заримдаа немецээршье холижо байжа яряа бэлэй...».

Владивосток хүрэтэр «ута замда ябахаар бэеэ зэһэнги гүт?» гээд Вильямс Кунц хоёрһоо Ленин асууба. Саашань Вильямс иигэжэ бэшэнэ: «Теэд, хаагуур ябахымнай Сибириин карта дээрэ заажа үгөөд, таапарта атаархanaб... гээ һэн. Замдатнай хэрэгтэй болохо юумэ баран бии гү, хэр олон тэмдэглэл абаашахатнайб гэжэ асуугаа һэн. Хайрсагаар дүүрэн дневник, тэмдэглэл, документ, газетэ, плакадуудые абаашахамни гэжэ харюусабаб... Тэдэнэй үндэһөөр ном бэшэхэ һанаатайб. Москвагай уран һайханай театрай актёрнуудай туһаламжаар буулгаһан фильм тухайгаа хөөрэбэб. «Танай литература ба фильмүүдыетнай Америка руу табихагүй гээд һанаагаа зобоноб» гээ бэлэй.

Сонхын хажууда ошожо, газаашаа харамсаараа бидэн тээшэ эрьеэд, «Сибирь гээшэ гоё орон хизаар, ёһоор зонтой юм. Владивостогой Советдэ хүдэлдэг нүхэдые харахат» гэһэнэй удаа нам тээшэ сэхэ хараад: «Японууд, англиинхид тэндэ ерэнхэй, тэдэнэр таанарые угтаха бээз. Америкын сэрэгүүдэй ерэхын урда тээ тэндэ хүрөө һаатнай һайн бэлэй. Яаража үзөөрэйгты гэхэ байнаб» гэбэ.

Удаань Ленин иигэжэ хэлээ бэлэй: «Литература, дневник мэтэеэ хэһон хайрсагһаатнай материалнуудай хосороо һаань, ехэл харамтай даа. Танай орондо тэрэ саарһые магад һайнаахагүй байжашье болохо, теэд шадал соогоо туһалхабди...»

Саашань Вильямс иигэжэ бэшэнэ: «Ленин олон үгэ хэлэнгүй саарһа гуурһа абажа, тэмдэглэл бэшээд, гараа табиһанай удаа манда барюулаа һэн. «Ленин» гэһэн үгэ зурагаа мянган милиин харгы гаргажа үгэһэн юм. Бидэндэ али болохоор туһалхые, абажа ябаа зөөриемнай харалсахые гуйжа, түмэр замайхидта хандаһан записка байгаа».

Теэд тэмдэглэлнүүд тухай Ленинэй һанаагаа зобоошонь тон зүб байба: манай орондо зарим тэмдэглэлыем гэдэргэнь бусааһан, фильмэмни үгы болошоһон байгаа гээд Вильямс бэшэнэ.

Ленин социалис ерээдүй тухай тон этигэлтэйгээр хөөрөө һэн гэжэ дурдаха зуураа, Вильямс иигэжэ бэшэнэ: «Социализмын үедэ Сибирь ямар болоод байхаб гэжэ хөөрөө һэн. Сибириин түрэбэлгүй ехэ баялиг тухай, платинаһаа шулуу нүүрһэн хүрэтэр, янза бүриин ашагта малтамалнууд тухай, Сибириин түйлай ехэ хизаар дайда тухай, гүн гүнзэгы ой тайга, хүеэтэ гоё мүрэнүүд тухай хөөрөө бэлэй. Тэдэ мүрэнүүд дээрэ хаалтануудые барижа, ашагай ехэ хүсыень ашаглабал, һайн гал ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ гээ һэн. Болад хайлуулдаг заводуудта тэмэ доменно пеэшэнүүд тодхогдожо, хоёһон тала байһан газарта һайхан тэмэ городууд бодхоогдохо гээ һэн...»

Теэд хожомынь шэнэнүүдэ, хаалтанууд ба гидроэлектростанцинуу-дай барпдахада, Ленинэй хэлээшые һанаад гайхагша һэм».

«Эсэсэй эсэстэ, илан һалбархабди. Тиихэ байһандамнай этигээрэйгты» гээд хоёр американецта Ленин хэлэһэн юм. Теэд, Ленинэй тэдэ үгэнүүдтэ Вильямс этигэжэ ябадаг байгаа.

Агууехэ багша, вождь тухай хадуун дурасхаал болгожо Вильямсын бэшэһэн ном Владимир Ильич Ленин тухай литературын һанда нэмэри боложо орохол...

Гарри ФРИМЭН.
ТАСС-ай корреспондент.
Нью-Йорк.

СТОКГОЛЬМ. В. И. Ленинэй Шведтэ байха үедөө һуралсаһан Королевскэ библиотекын уншалгын зал.

ТАСС-ай фото.

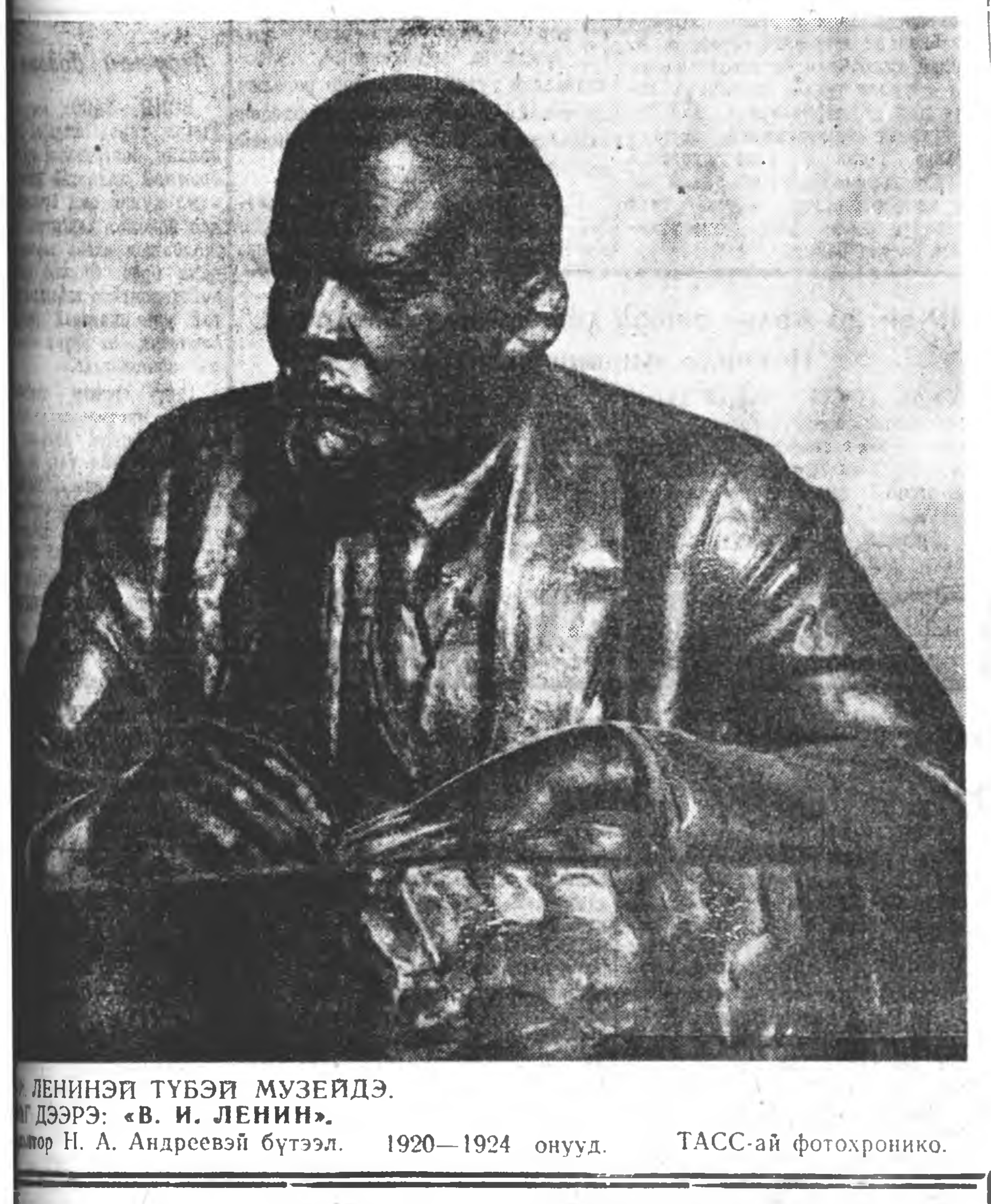

...ЛЕНИНЭЙ ТҮБЭЙ МУЗЕЙДЭ.
...ДЭЭРЭ: «В. И. ЛЕНИН».
...тор Н. А. Андреевэй бүтээл. 1920—1924 онууд. ТАСС-ай фотохронико.

ИЛЬИЧЭЙ ЯБАҺАН ХАРГЫГААР...

«Белоруссия», «Грузи» гэжэ нэрэтэй шэнэ түхэлэй хоёр дизель-электроход хүн зониие шэрээд, Ульяновск, Казань хотонуудай хоорондо үдэр бүри шуумайна. 82 жэлэй урда тээ Володя Ульянов Казанска университедтэ орохо хүсэлэнтэй «американка» гэжэ нэрлэгдэдэг ори гансахан суднада һуугаад, энээхэн уһан харгыгаар Казань ошоо бэлэй. Мүнөө бидэ агуу багшын харгы дабтахаяа шэнэ үеын Ульяновскын үндэр, һаруул, гоё һайхан вокзалһаа холодожо, Волго мүрэниие гоёшоон, инишэ-тиишээ шэртэн зогсонобди.

«Грузимнай» Ундоры гэһэн курортдо хүрэжэ ерэбэ. Ажалшадай ходо ерэжэ амардаг «Дубки», «Мүнгэн булаг» гэһэн амаралтын байшангууд эндэ бии юм. Харин «американкын» энэ эрьедэ тулахадань, ой модон соогоо шэнгэшэһэн набтар харахан гэрнүүдтэй тосхохон уйтахан сонхонуудаараа уйдхартайгаар угтаа һэн. Граждан дайнай һүүлээр, Россин арай гэжэ үндыжэ байхада, энэл газарта түлишэ бэлдэхэ эгээн ехэ предприятинуудай нэгэн бодхоогдоо һэн. Совнаркомой зүблөөн дээрэ Владимир Ильич нэгэтэ бэшэ Ундоры нютагые дурдажа, түлишэ абаха баян газар гэжэ тэмдэглэһэн байха. Бүхэроссин совнархозой хүдэлмэрилэгшэд В. П. Ногин, Ф. Ф. Сыромятников, мэдээжэ геолог И. М. Губкин болон бусад Ленинэй даабаряар 1919 ондо эндэ ерэжэ, хүдэлмэришэдэй артельнүүдые эмхидхэһэн юм. Тэдэнэр аргагүй ехэ бэрхэшээлнүүдые дабан гаража, хоёр жэлэй турша соо түлишэ абаха рудник барюулжа дүүргээ. Ашаглалгада үгтэһэн энэ рудник түрүүшынгээ жэлдэ 4800 тонно сланец Эхэ орондоо үгөө һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнайшье үедэ Ундорын рудник манай промышленна предприятинуудые түлишөөр хангадаг байһан. һүүлээрнь Татарида нефтиин нөөсэ олдожо, энэ рудник хаагдаа бэлэй.

Володя Ульяновай замда ушарһан удаадахи нютагта хүрэжэ ерэбэбди. Старая-Майна гэһэн тосхондо дворянуудай байранууд олон байһан юм. «Старо-Майнский» гэжэ баян совхозой газарынь анхан сагтаа үгытэй таряашадай хүзүүн дээрэ һуудаг Наумов гэгшын мэдэлэй байһан юм гэлсэдэг. Тэрэнэй таряашадай хэрэглэдэг модон анзаһые мүнөө эндэхи музейдэл хаража болоомоор.

Совхозой директор Иван Петрович Форофонтьев бидэндэ ажахы тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөөд, Ильич багшын заабаряар түйлаһан амжалтаяа харуулаа.

Үндэр эрье дээрэ оршоһон наймаашадай багахан город Тетюши «американкын» пассажирнуудта холоһоо харагдаһан байгаа. Волго шадар ажаһуудаг помещигүүдһээ талха, мяха худалдажа абаад, Тетюшиин наймаашад Астрахань абаашадаг, мүн Каспиин далайгаар хари гүрэнүүдтэ гаргажа, үнэтэй сэнтэйгээр худалдадаг байһан юм. Тетюши шадархи Пролей-Каши гэжэ һонирхолтойгоор нэрлэгдэһэн тосхондо оройдоо нэгэл үзэг бэшэг таниха хүнэй тиихэдэ байһаниинь гайхалтайшье бэшэ. Тэрэл хүн—арбан гурбан наһатай Тиша Курков—1919 ондо Владимир Ильичтэ иимэ бэшэг эльгээһэн юм:

«Хүндэтэ Ленин! Амар мэндые хүргэнэб, социализмын хүгжэлнаймаашадай багахан город Терэлхидни бурхан һүзэгтэй байһан юм. Тиимэһээ бага наһанһаа бурханда мүргэжэ, мунхан харанхы гэртэхинтэйгээ тэоржэ ябаа һэм. Харин мүнөө би газар хахалжа, таряа ургуулжа, социалис гүрэнөө баяжуулха хүсэлэнтэй хүдэлнэб. Ушар тиимэһээ Танда үнэн зүрхэнэй бэшэг бэшэжэ, социалис революциин вождьтой нэгэ һаналтай байһанаа мэдүүлнэб. Үнэн сэхэ хүбүүн байһан тула бүхы юумэн тухайгаа хөөрэһүүб. Пролей-Каши гэжэ һууриндаа сойё-гэгээрэлэй кружогой түрүүлэгшөөр, шалгалтын комиссиин гэшүүнөөр ба сельсоведэй секретарьаар хүдэлнэб...».

Бага наһанһаа аргаали ангаһанай хойноһоо һамарһа ябаһан Тихон Курковой саашанхи хүбизала хаража үзэе. Октябриин социалис революциин ашаар Курковтал адли хүнүүдэй ажабайдал үндэһөөрөө һайжараа гэжэ ойлгонобди.

Үгытэй хүнэй хүбүүн, худеэгэй эдэбхитэй хүдэлмэришэнэй факультедтэ һуралсаа, тиигээд Москвагай университет дүүргээд, Алас-Дурна зүгтэ журналистаар хүдэлһэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда һайн дураараа ошоһон байна. Наһатайшаг болоходоо, нүхэр Курков түрэл Поволжье нютагаа ерэжэ, мүнөөшье болотор тэндэ багшална. Бүхы баялиг шадабаряа, ухаан мэдэрэлээ үхибүүдтэ зоруулжа байхаһаа һайхан юумэн үгы ааб даа!

Тихон Курковые бага ябахадань Тиша гэжэ нэрлэгшэ бэлэй. һонюуша, һүбэлгэй ухаансар Тиша хүбүүхэй үдэр бүхэндэ Тетюшинэй пристань ерэжэ, арбан нүүдэй шогтүүртэй тэгүүдые нааданхай мэтээр шэдэжэ байһан барбагар бэетэй хүниие харадаг, гайхадаг, атаархадагшье юм һэн. Харин тэрэнь элитэ эрдэмтэ Гилим Хамрович Камай байһан гэхэ. Эрдэмтэн зун бүри түрэл Тетюшиндээ ерэжэ, амаралтынгаа үедэ пристаньдахи эд бараа ашалсажа, шалаагаа гаргадаг заншалтай байһан.

Тетюшинскэ районе мүнөө олон үндэһэтэй интернациональна район болоо. Ажахы бүхэндэнь ород, татар, чуваш, мордва болон бусадшье олон яһатанай түлөөлэгшэд аха дүү мэтэ хүдэлдэг. Ороһото ургамал тариххаһаа гадна, мал олоор үсхэдэг, саад болон огородшье элбэгээр ургуулдаг. Эндэхи хүдөө ажахын техникум, механизаторнуудай һургуули, багшанарай болон медицинскэ училищи жэл бүри Татариин районуудта мэргэжэлтэдые эльгээдэг.

Казань ошоһон уһан харгын һүүлшын пристань тухай Володя Ульянов оло дахин дуулаһан байгаа. Спасскын түрмэдэ таряашадай үймөө эмхидхэһэн Бездна тосхоной юрын таряашан Иван Петров саазалуулха үдэрөө хүлеэжэ һуугаа. 1861 ондо батлагдаһан хаанта засагай реформоор газараа буляалгаһан Безднын таряашадай үймөөндэ В. И. Ленин үндэр сэгнэлтэ үгэжэ, революциие түргэдхэһэн үйлэ хэрэгүүдэй нэгэн гэжэ тоолоһон юм.

Граждан дайнай үедэ сагаантанай хорото һомонһоо уездын түрүүшын большевигүүд унажа, үльгэр түүхэдэ оронхой. Гурбан революцида хабаадаһан Иван Михайлович Абасьев, үнэн сэхэ большевик-ленинец Мария Августовна Вертинская болон бусад геройнуудай нэрээр мүнөө һургуули, үйлсэнүүд нэрлэгдэнхэй, хүшөөнүүд бодхоогдонхой. Революциин геройнуудай нютагаархидынь ажал хэрэгээрээ суурхажа, жэлһээ жэлдэ амжалта түйлажа байдаг. Энэнь эгээн бата бэхи хүшөөнүүдэй нэгэн болоно ха юм.

* * *

РКП(б)-гэй X съездын делегадуудта үгтэһэн. «Россин али зүгые һайн мэдэхэбтэ, хэды сагсоо тэндэ ажаһуугаа һэмтэ?» — гэһэн асуудалда Владимир Ильич иигэжэ харюусаа һэн; «Эгээн һайнаар мэдэхэ газарни — Поволжи. Тэндэ түрөө һэм, 17 наһа гүйсэтэрөө ажаһуугааб».

Ульяновтанай булэ жэл бүри Симбирскһээ Казань хотын дэргэдэхи Кокушкино тосхон ошодог байһан. Эндэ Владимир Ильичэй нагаса баабай ажаһуудаг байгаа ха юм.

Мүнөө үень Волго шадархи хото, тосхонуудта «Ильичэй лампочканууд» яларжа, жаргалтэ байдалаа магтаһан дуунууд зэдэлнэ.

Р. ИЛЯЛОВ,
журналист.
Ульяновск—Казань.

ЭРХЫЕ ҺУРАНХААР, БЭРХЫЕ ҺУРА

...МУХАА, ЭРИҺЭНЭЭ АБА ДАА...“

...танил болохо залуу айлайхи хоёр...тай юм. Тэдэ хоёрой дээдэ һургуули...гаса эжынь ашаяа харууһалаа. Хүл...нүүдэ дуугардаг боложо байхадань, эхэ, ...ха нютагтаа абаашаа һэп. Тэрэ гэ... тухай саг үнгэржэ байна.

...басагахан Дарима гэжэ нэрэтэй. ...тэй, моймон шэнги хаб харахан нюур хасартай, хүн бүхэндэ гүйжэ ерээд, ...шадаг. Теэд лэ эрхэ гээшэнь—яаха ...лэ юумээ абаагүйдөө оройдоо һа...гүй. Нэгэтэ минии тэдэнэйдэ ерээд һуу... ном эрибэ гээшэ.

...айлай абгайн. Шинии наадахаар бэшэ, ...хорихые ойлгомсоороо, шала дээ...шангаар уйлашаба.

...сээбэгүй, харин эжынь эжэлүүдгүй ...гандаа барюулаад:

...бү бархира. Даримые хэн хараагааб? ...эрхэлүүлжэ оробо.

...гансата уйлахаяа болёо ааб даа.

...ходо уулзадаг һэн тула, би оло дахин ...нэйнгээ һанаа заһадагыень хара... үгөөгүй һаа, абамни заатагүй үгэхэ», ...хан ойлгоно ха юм. Тиимэһээ ямар...хадаа, тэрэнээ заажа байжа, гансата ...дадаг.

...ээр һурганат?—гэжэ эхэ, эсэгыень ...абааб. Харин тэдэмни:

...байна. Ехэ болоходоо, өөрөө ойлгохо ..., намайе урдаа оруулдаггүй.

...басаганайнгаа һүхнржэ, шашхажа, шала ...жа эхилхэдэнь:

...най бэень муу бэшэ аа гү? Докторто ...бди. Иимэ багаһаа нервнэ байба гээ...жэ, һанаагаа зобохо.

...болтой гү? Зоболтой. Нэн түрүүн, үхи...ээр хүмүүжүүлхэ гэжэ түрэлхнд бү...ёһотой бшуу.

...ша, хүмүүжүүлэгшэ Антон Семёнович ...нэгэ эхэнэр ерэжэ:

...тайһаань үхибүүгээ хүмүүжүүлжэ ...жэ һураһан юм гэдэг.

... хэдытэйб?—гэжэ Антон Семёнович

— Ээ, тиибэл хүмүүжүүлжэ эхилхэ болзорһоо та ба наһаар удаараат, — гэжэ Макаренко харюусаһан юм гэдэг.

Үхибүүгээ үлгыһөөнь хүмүүжүүлхэ ёһотойгоо ехэнхидээ түрэлхид хэрэгсээдэггүй. «Ехэ болоходоо, өөрөө ойлгохо» гэлдэгшэд хэды ехээр эндүүрнэб!

Зарим айлайхи үхибүүдээ өөһэд хоорондоо хубаарилдаг. «Ханда—эжын басаган, Баяр—баабайн хүбүүн»,—хэды оло дахин нимэрхүү «наймаа» хирааб! Иимэ хубаарилгын аша үрэнь гэхэдэ, аха дүүнэр эбтэй этэй бэшэ, харин гал уһандал адли болошодог. Халтад лэ гэхэдээ: «Хандатнай үйлсэдэ гараад, намайе сохёо», — гээд, дүү Баярынь абадаа хоблохо.

— Юун оромгүй үхин гээшэб! Дүүгээ сохёод үзэлши! — гээд, абань хүбүүнэйнгээ зүб, бурууень элирүүлэншьегүй басагаяа зэмэлжэ захалха.

Баяр абадаа юуншье гэжэ хэлээ һаам, намайе аршалха байха гэжэ мэдэнэ ха юм. Үдэрһөө үдэртэ нэгэл хүндэ үмөөрүүлжэ һураһан хүбүүн һүүлээрнь худалаар хэлэжэ, тордилогүйгөөр мэхэлжэ һурадаг.

Энэл хүбүүн томо боложо, студент болоод, гэртэхинэйнгээ мүнгэ һэбхихэнээр үрижэрхёод: «Аба, намда мүнгэ эльгээгээ һаашни, ехэл һайн байгаа, костюм абахамни»,—гэжэ дуулгаха.

Эсэгэнь бүхы салингаа хүбүүнэйнгээ хубсалхын тула эльгээхэдэнь, тэрэнь һэшхэлгүйгөөр архи, тамхин болгоод, мүнгыень дууһажархидаг: һүүлээрнь шал худалаар бэшэжэрхихэдэнь, баһал этигэхэ ха юм!

Дээрэ хэлэгдэһэн Даримамни ехэ болоходоо, ямархан басаган болохоб? «Өөрынгөө ухаагаар ойлгохо» гү, али түрэлхидөө богоол болгоод һууха гү? Хэлэхэнь бэрхэтэй.

Харин аба эжынь хоюулаа эбтэй эетэйгээр хэлсээд, басагаяа эрхээр бэшэ, бэрхээр һургаха гэжэ оролдоо һаань, ондоохон лэ болохо һэн. Хосорһон хоёр жэлые тэхэрюулжэ үшөөл боломоор гэжэ һанагдана.

Үхибүүдые эрхэлүүлхэ хэрэгтэй. Ямар үхибүүн аба, эжын дулаахан үгэнүүдтэ дурагүй байхаб? — Зүгөөр, эрхээр һургаха гээшэ—муу хүмүүжүүлгын гол үндэһэн болоно ха юм. Үхибүүдэйнгээ ерээдүй тухай хүн бүхэн һанаагаа зобог лэ!

С. СУЛЬТИМОВА.

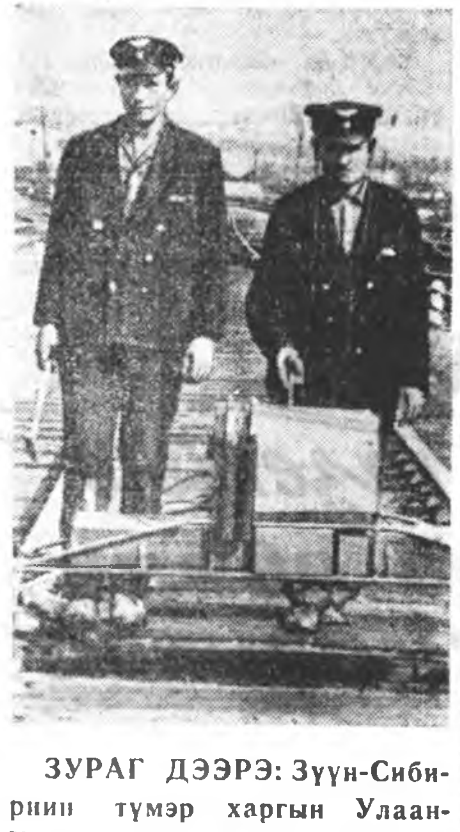

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зүүн-Сибириин түмэр харгын Улаан-Үдын отделениин Горхоной дистанциин түрүү хүдэлмэришэд В. А. Митрофанов, С. Ф. Лукьянов.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ХҮН АЖАЛААРАА СУУРХАДАГ

ДУЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

Тамчын гол. Сэлмэг тэнгэри. Дулаахан үдэр болохо гэжэ хадын саанаһаа гараһан алтан шара наран мэдүүлнэ.

Годиг-бэдиг матарһан ойн харгыгаар холимол тэжээл тээһэн тэргэ шагтагалһан трактор урагшаа дугшуулна. Обёоржо һайнаар харахада, тракторай рульда—эхэнэр хүн. Бүхы механизаторнууд баатар шэнги зэмтэйнүүд, томо, хүсэтэй хүнүүд гэжэ һанагдадаг юм. Харин урдамнай яргай жэрбэгэр бэетэй, галтайхан нюдэтэй юрын лэ эхэнэр. Энэмнай холын отарада тэжээл абаашажа ябаһан Сэлэнгын совхозой Ажалай Улаан Тугай орденой кавалер Цырен-Еши Тогочиевна Лаксанова гээшэ. Тэрэ 25 жэлэй туршада булад агтые түрэл нютагтаа жолоодоно.

Габьяатай ажалайнь намтар шэрүүн шанга 1943 ондо эхилээ бэлэй. «Эхэнэрнүүд, трактор жолоодогты!»—гэһэн уряалые манай буряад эхэнэрнүүдшье эдэбхитэйгээр дэмжэн абаа һэн. Жолоодохо эзэгүй болошоһон тракторнууд Сэлэнгын МТС-эй талмай дээрэ лүнхылдэжэ байдагшье бэлэй: таряа ургуулжа, газар хахалжа байһан шамбай эрэшүүл Эсэгэ ороноо аюулта дайсанһаа хамгаалхын тула мордонхой.

Тэдэнэрэй орондо ерэһэ таряанай ургасын түлөө эхэнэрнүүд тэмсэжэ ерээ. Богонихон болзорто Цыден-Еши түрэһэн эгэшэ Намжилмаатай, үелжэ ябаһан Пурба Базаржановатай хамта тракторнстын курсада һуража, эрэ хүнэй мэргэжэл шудалаа. һонюуша, түргэн бодолтой басагадта хуушан «ХТЗ» тракторые шудалхань тиимэшье хүндэ бэшэ байгаа. Теэд хуушарһан муухан тракторнууд эбдэржэ, таряалан дээрэ олон үдэр соо газарта хадагдаһан шэнгээр байдаг һэн. Тиихэдэнь бүхы бригадаараа сугларжа, нэгэ тракторой арай гэжэ абаа гаргаха. Иимэ баярта хүртэхын тула хэдэн хүн аһан хүсөөрөө өөһөр татажа, мотоорынь ами оруулдаг һэн. Хүшэр хүндэ хүдэлмэриһөө сухарингүйгөөр, саг хайрлангүйгөөр ажалнахадаа, эсэхэдээ зарим эхэнэрнүүд ядардаг бэлэй. Теэд Цыден-Еши үдэрэйнгөө даабари 150—200 процент дүүргэжэ, хажуудахи нүхэдтөө жэшээ харуулжа ябаа.

Дайнай һүүлээр Эхэ оронойнай техникэ түргэн хүгжэжэ, дизельнэ тракторай бии болохотой хамта, Цыден-Еши Татауровай механизациин училищидэ һуража, эрхим гэһэн сэгнэлтээр дүүргээ.

Мүнөө Цыден-Еши коммунис ажалай ударник юм. Нэгэтэ бэшэ Хүндэлэлэй грамотаар, ВДНХ-да ошохо путёвкоор шагнагдаа. Габьяата ажалайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орденто хүртөө.

Цыден-Еши «Т-40» трактор жолоодожо, малай тэжээл зөөжэ үргэлжэлһөөр. Бишыхан трактор дүнгинэһөөр саашаа ошожол ябана. Хүхэхэн утааниинь газагтэн хойнонь үлэнэ. Тракторай жолоо бариһан Цыден-Еши Тогочиевна Лаксанова хурдан «хүлэгөө» табилуулна.

В. САМБУЕВ.

УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХОЛБООНДО

Октябриин нэгэндэ Буряадай уран зохёолшодой холбоондо hонирхолтой уулзалга болоо. Даманска арал дээрэхи байлдаанда хабаадаhан сэрэгшэ В. С. Бойков хилын харуулшадай ажабайдал тухай хөөрэжэ үгөө. Гэхэтэй хамта Буряадай республикынше хүбүүд тэндэ алба хэдэг, дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлэй талаар бултанда үльгэр жэшээ харуулдаг гэжэ тэрэ онсо тэмдэглээ.

Даманска аралай сэрэгшэдэй хамтын бэшэг уншагдаба. Совет сэрэгшэдэй ажабайдал тухай hонирхолтой зохёолнуудые бэшэхыень Буряадай уран зохёолшодто сэрэгшэд тус бэшэг дотороо хандаhан байна.

Гадна тэрэ үдэр уран зохёолшодой суглаан боложо, хүүгэдэй зохёолой талаар бюро эмхидхэгдээ. Бюрогой гол зорилго юуб гэхэдэ, хүүгэдтэ зорюулагдажа бэшэгдэhэн шэнэ зохёолнуудые зүбшэн хэлсэлгые саг үргэлжэ эмхидхэхэ, аша туhатай зүбшэл заабари үгэхэ болоно.

hүүлээрнь залуу шүлэгшэ Людмила Корнаковагай шүлэгүүдые зүбшэн хэлсээ. Эхин классуудай багшаар хүдэлдэг hэн тула залуу автор бишыхан уншагшадай түхэл шэнжые, абари зангые яhала hайса мэдэхэ байhанаа шүлэгүүд доторoo харуулаа.

Манай корр.

Спорт

ЗОНО СООГОО ЭРХИМЛЭБ

hаяшаг Благовещенск хотын областной ипподром дээрэ мори урилдалгаар Алас-Дурна зүгэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд үнгэргэгдэбэ.

Тус мүрысөөндэ Амарай, Шэтын областьнуудай, мүн Буряадай АССР-эй гүйгөөшэ морид табигдаа юм.

Манай республикын гүйгөөшэ морид иимэрхүү зональна мүрысөөндэ анха түрүүшынхеэ хабаадалсаба гээшэ. Энэ ушар республикыемнай түлөөлhэн «Уран» гэжэ нэрэтэй орловско хатаршые, «Бисер», «Баббит» гэхэ мэтэ буденновско үүлтэрэй гүйгөөшэдые, мүн «Мирза», «Лаз» гэhэн агтануудые hоридог нүхэдэй харюусалга ехэтэйхэн шалгалта боложо үгөө гээшэ аабза.

2400 метрэй зайн урилдаанда нэн түрүүн Амарай областиин, Буряадай АССР-эй гурба-гурбаараа зэргэцүүлэгдэжэ хүлэгдэhэн морид табигдаа hэн. Буряадай АССР-эй зэргэшээ Константин Захарович Валеев залажа, 3 минута 48,6 секундэ сагтайгаар фиништэ ерээ. Тиихэдэ Николай Прокопьевич Куцевай залаhан Амарай областиин зэргэшээ дурсагдагша зайе 4 минута 06,4 секундын туршади дабажа гараа. Энэ түрүүшын урилдаанда эрхимлэгшэд Улаан-Үдэ хотын шанда хүртэхэ байгаа юм гэжэ hануулая. Теэд манай түлөөлэгшэд түрэд хотынгоо шанда хүртэбэ гээшэ. Тиигэжэ манайхид командынгаа жасада 27, ипподромой ээд—амарайхид 15 баллтай болобо.

1600 метрэй урилдаанда эрхимлэгшэдтэ Благовещенск хотын шан үгтэхэ байба. Эндэ Буряадай АССР-эй «Оригинал», Амарай областиин «Аргонавт» болон Шэтын областиин «Лель» гэхэ мэтэ наhажаал азарганууд урилдаха байгаа. Эдэ гурбан түрүүшээр яhала жэгдээр урилдажа ябатараа, уданшьегүй манай республикын азарга хоёр удаа хадууржа, 2 минута 20,2 секунда сагтайгаар гурбадахи hуурида гараа hэн. Нэгэдэхи hуурида Амарай областиин «Аргонавт» гэжэ хатарша азарга гараад, Благовещенск хотынгоо шанда хүртөө. Тэрэ 2 минута 18,8 секунда саг харуулаа hэн.

Гүйгөөшэ моридой урилдаанда түрүү hуури эзэлэгшэд Шэтын, Буряадай облсоведүүдэй спортын hайн дуранай «Урожай» гэжэ бүлгэмүүдэй, мүн Советскэ Союзай Гурба дахин Герой, Советскэ Союзай Маршал Семен Михайлович Буденнын нэрэмжэтэ шангуудта хүртэхэ ёhотой байгаа. 1800 метрэй түрүүшын урилдаанда буденновско үүлтэрэй «Бисер» гэжэ манай республикын азарга (норигшо-залууршаниинь Рашид Валеев) 2 минута 11,2 секунда сагтайгаар эрхимлээ. Тэрээнhээ найман секундаар гээгдэжэ ерэhэн Амарай областиин «Патрон» гэжэ азарга хоёрдохи hуурида гараа hэн. Тэрэшэлэн манай «Баббит» гэжэ гүйгөөшэ «Урожай» гэжэ спортын hайн дуранай Буряадай облсоведэй шанда хүртэжэ шадаа.

Рашид Валеев «Мирза» гэжэ азаргын үүлтэрэй гүйгөөшөөр урилдахадаа, С. М. Бу[...] рэмжэтэ шанда хүртөө[...]

Шэтэ хотын шанда [...] түлөө 2400 метрэй ур[...] «Вопрос» гэжэ манай [...] кын азарга 3 минута [...] да сагтайгаар түрүүл[...] Орловско гүйгөөшэ [...] «Маклер» гэжэ азарга [...] hон К. З. Валеев 160[...] зайда хоёр дахин түрү[...] ряадай командада шу[...] нуудые асараа. Тэрэшэ[...] лер» гэжэ азарга Ама[...] нэрэмжэтэ шанда хүрт[...]

Дүн хамта таби гар[...] шэ моридой хабаада[...] бан үдэрэй мүрысөөн[...] солходо, Константин З[...] Валеевэй, мүн тэрэнэ[...] Рашид болон Григор[...] нов, Виктор Стриженов[...] hорижо бэлдэhэн ма[...] публикын гүйгөөшэ мор[...] юhэн шангай долоо[...] 174 баллтай болоо.

Зоно хоорондын [...] мүрысөөнүүдтэ түрүү[...] hан Амарай, Шэтын об[...] дай команданууд тус [...] болон 46 баллнуудта[...] хоёрдохи, гурбадахи [...] дые эзэлбэ.

Мори урилдалгаар зо[...] рондын удаадахи мүрыс[...] хэ жэлдэ манай рес[...] түбтэ үнгэргэгдэхөөр ха[...] даа.

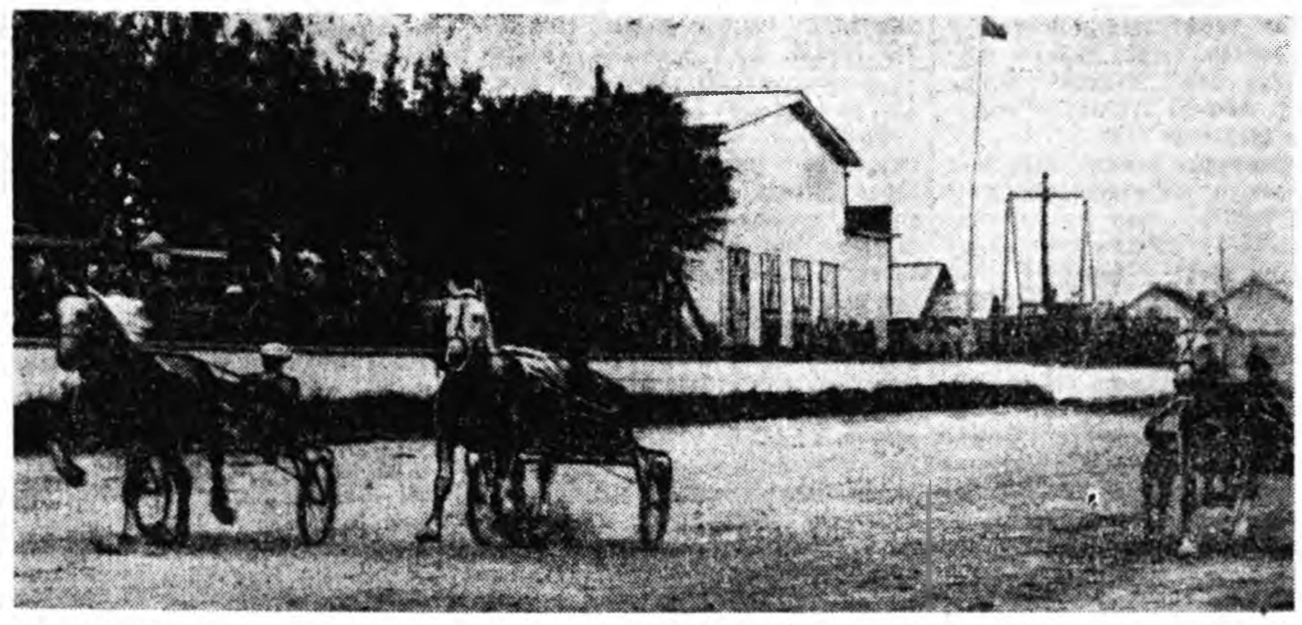

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ури[...] үедэ.

Н. ИВА[...]
мүрысөөнэй [...]

ОРОЛДОСОТОИГООР ШУДАЛАА

hаяшаг Забайкальска сэрэгэй округто ородсодог республика, областьнуудай олон тоото дунда ба техническэ мэргэжэлэй hургуулинуудта сэрэгэй эхин бэлэдхэлэй хэшээлнүүдые үнгэргэдэг багшанарай тусхай hуралсал боложо дүүрэбэ. Нэгэ hарын туршада эдэнэр сэрэгэй эхин бэлэдхэлэй программаар, мүн Совет Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй уставаар, тактическа ба дайшалхы бэлэдхэлэй, граждански оборонo болон сэрэгэй топографияар хэшээлнүүдые үнгэргэхэ шэнэ арга боломжонуудые шудалhан байна.

hуралсалда хабаадагшад округой мотострелково частиин сэрэгшэдтэй уулзажа, тэдэнэй зэбсэгтэй, байра байдалтайнь, үдэрэйнь гуримтай, дайшалхы hуралсалтайнь дүтөөр танилсаа. hүүлээрнь буудалгын талмай дээрэ ошожо, бага hомотой винтовкоор сагаалса буудаа.

Тэрэнэй удаа эдэнэр дайшалхы автомадаар хоёр хоёр сагаалса буудаhан байна. Эндэ Яруунын аймагай Нарhатын дунда hургуулиин багша, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаhан, запасай офицер Михаил Анатольевич Жданов, Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй Ленинэй нэрэмжэтэ дунда hургуулида сэрэгэй хэшээл үнгэргэдэг багша Леонид Васильевич Жибаев гэгшэд дайшалхы бэлиг шадабаряа харуулаа.

Дээрэ хэлэгдэhэн эдэ нүхэднай hуралсалай эхилхэhээ хойшо сэрэгэй эрдэмые оролдосотойгоор шудалhан, мүн хэhэн ажалдаа анхаралтайгаар хандалаг байhан юм.

Бүхы дүнгүүдыень согсолходонь, Мухар-Шэбэрэй дунда hургуулиин багша, запасай капитан И. Сущинов, Дээдэ-Жэрэмэй 2-дохи СПТУ-гай багша, запасай младша лейтенант В. Москвитин гэгшэд абажа боломоор 30 очкоhоо 25—27 очконуудтай болоо.

Иигэжэ эндэ hуралсаhан бүлэг багшанар сэрэгэй эрдэм мэргэжэлые оролдосотойгоор шудалжа, ерээдүйн сэрэгшэд—hургуулиингаа hурагшадта үзэhэн, хараhанаа заажа, hургахаяа нютаг нютагаа мордобод.

А. ГОРЯЧИН.

ШАТАР

В. СМЫСЛОВ ТҮРҮҮЛЬЭЭР

Москва. Шатараар ороной түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэжэ байгаа мүрысөөнэй арбан зургаадахи уулзалгада олонхи шатаршад хуушанай энэдхэг хамгаалга хэрэглэhэн байна. Эндэ гроссмейстер Геллер Игорь Зайцев хоёрой наадан угаа hонирхолтой байгаа. Геллер саг соо шанга бүхэлэлтэ эмхидхэжэ, Игорь Зайцевай хоёр хүбүүень хойно хойнопоонь «эдеэ». 24-дэхи ябадалдаа хараар наадагша шүүгдэhэнээ мэдэрhэн байна.

Таль Тукмаковтой хараар наадахадаа, хоёр удаа бодоёо бэлэглээ, теэд мастер энэ «бэлэгhээнь» арсаа. Хэды тиибэшье hаань, дэлхэйн экс-чемпион 24-дэхи ябадалдаа нэгэ очкотой боложо, хүбүүгүй үлэhэн Тукмаков илагдаhанаа мэдүүлээ.

Петросян Штейн хоёр 23-дахи ябадалдаа тэнсээ.

Хуушанай энэдхэг хамгаалга хэрэглэhэн Лутиков Гуфельд хоёрой парти хойшолуулаг даа. Эндэ сагаанаар наадагшань булюу hайн байдалтай.

Балашов шатарай мастершье hаа, Гиппслистэй уулзахадаа ёhотойл гроссмейстерскэ тэмсэл хэhэн байна. Тэдэнэр бэрсэнүүдээ агсаhанайнгаа удаа 17-дохи ябадалдаа партияа эбэй ёhоор дүүргээ. Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаhан Савон Смыслов хоёрой уулзалга эгээл түргөөр, 12-дохи ябадалдаа түгэсхэгдөө.

Тайманов — Полугаевский, (орёо байдалтай), Купрейчик—Жуховицкий (харань үлүү хүбүүтэй), Александр Зайцев—Фурман (hүүлшынхинь бодогүй), Васюков—Аверкин (мастерынь байдалаар булюу) гэгшэдэй хойшолуулагдаhан партинууд наадагдахаар хүлеэгдэнэ. Энэ уулзалгын hүүлээр 13-hаа 10 очкотой болоhон Смыслов, 16-hаа мүн лэ 10 очкотой Савон хоёр түрүүлжэ ябаhаар.

(ТАСС).

КНДР-тэ ЛЕНИНСКЭ ОЙДО БЭЛДЭН[...]

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар hайндэрлэлгэдэ Корейн Арадай-Демократическа Республикада үргэнөөр бэлдэнэ гээд түбэй хэблэл бэшэнэ.

Корейн Ажалай партиин ЦК-гай Политбюрогой тогтоолой ёhоор, В. И. Ленинэй ажабайдал ба революционно ажал ябуулга тухай лекцинүүд эмхидхэгдэхэ. Империализмда, али бүхы түхэлэй оппортунизмда эсэргүү тэмсэлдэ ленинскэ үзэл сурталай ехэ удха шанартай байhан тухай научна конференцинүүд, научна эмхи зургаанууд болон дээдэ hургуулинуудта болохо байна.

В. И. Ленинэй шэлэмэл зохёолнуудые хэблэн гаргахаар хараалагданхай. «Гүрэн ба революци», «Коммунизмдахи үхибүүн ёhоной «зүүнэй» тала баримталдаг нялха үбшэн», «Пролетарска революци ба ренегат Каутский» гэжэ зохёолнууд олон тиражтайгаар хэблэн гаргагдаха юм. «Марксизм ба ревизионизм», «Империализм тухай», «Дэлхэйн революци тухай» суглуулбаринууд хэблэн гаргагдаха, тэдээн соо В. И. Ленинэй зохёолнууд оруулагдаха юм.

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаhан зүжэгүүдые Корейн драматургнууд бэшэхэ байна.

Ленинэй ажабайдал ба [...] ажал ябуулга тухай [...] кинофильмнүүд үргэнө[...] ха. Пхеньянда, ороно[...] дуудта фотовыставка[...] дэхэ.

Аюулай бодо[...]

БОНН. ТАСС). Бару[...] Трирэ город шадарай [...] талхан болгогдоhон [...] граммай хахархай [...] зүйл хүнэй ами бүт[...] дос болоно. Харгыга[...] жолоошод ехээр хор[...] цада ороо. Энээнэй [...] хойшолонгhоо зайсалы[...] тай зоню шадарай га[...] hуугшад саг зуура о[...] та абаашагдаа.

Эндэ ерэhэн мэр[...] гүүд противогаз ү[...] баатай болоо. Амери[...] «hуралсалай» үедэ х[...] шалхы химическа хо[...] жэ мэргэжэлтэд то[...] руун Германиин хэ[...] hэнэй ёhоор, иимэ х[...] нүүд НАТО бүлэгла[...] рикан подразделени[...] на.

Полици хадаа хо[...] газар шадарай овоо[...] мэсүүдые эдеэндэ х[...] хогүй гэжэ нютаг зо[...] hануулаа.

Трирэ шадарай ш[...] рэ болоhон ушар аме[...] скэ зэбсэгые ФРГ-[...] энгэй хүн зондо яма[...] байhыень харуулжа [...] гоо газар дээрэhээ и[...] сэг гаргуулха тухай [...] Германиин олонии[...] хэдэг боложо байна.

КНР-эй 20 жэлэй ойтой дашарамдуулагдажа Пекиндэ митинг болобо

ПЕКИН. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын байгуулагдаhаар 20 жэлэй ойтой дашарамдуулагдажа, октябриин 1-дэ Пекиндэхи Тяньаньмэнь талмай дээрэ демонстраци болоо. Сэрэгэй, хунвэйбинүүдэй болон бусадай колоннонууд талмай дээгүүр ябажа гараа.

Демонстрациин эхилхын урда тээ КНР-эй оборонын министр Линь Бяо үгэ хэлээ. Демонстраци хоёр шахуу часай турша соо үргэлжэлhэн байна. Мао Цзэ-дун, Чжоу Энь-лай болон бусад хитад хүтэлбэрилэгшэд Тяньаньмэниин трибуна дээрэ байгаа.

ДУУЛАА ЬЭН ГҮТ?..

*** Эрдэмтэд секундын миллионой нэгэ хуби соо 80 миллион градус халууе гаргажа амжаhан байна. Энэнь наранай ядрогой халуунhаа таба дахин шанга гээшэ.**

*** Уhанhаа 25 дахин хүнгэн шэгнүүртэй модон Кубада ургадаг. Тиибэшье тэрэ «могойн модон» уhанда гансата шэнгэшэдэг. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй удельнэ шэгнүүр уhанhаа нэгэ хахад дахин хүндэ юм.**

*** Модоор хэгдэhэн эгээн ута гэшхүүр 1955 ондо Норвегидэ бүтээгдээ. 3715 табсантай, модо үлүүтэй ута тэрэ гэшхүүр 45 градус налуугаар 740 метр үндэртэ хэгдэhэн байдаг.**

„АЙЛ БҮХЭНДЭ—ГАЗЕТЭ“ ГЭҺЭН КОНКУРС

1970 ондо „Буряад үнэн“ газетэ уншагшадта үргэнөөр захюулхын түлөө конкурсын гурим

Конкурсдо хэблэл тараадаг нинтын түлөөлэгшэд, почтальонууд, хэлхеэ холбооной отделенинүүдэй болон «Союзпечатиин» аймагай агентствэнүүдэй бүхы хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаха эрхэтэй.

«Буряад үнэн» газетэ олоор тарааhан хүнүүдые урмашуулхын тула иимэ шан тогтоохо:

25 ТҮХЭРИГЭЙ 6 ШАН (НЭГЭДЭХИ). Нэгэниинь—«Союзпечатиин» аймагай агентствын хүтэлбэрилэгшэдэ, нэгэниинь—хэлхеэ холбооной отделениин начальнигта, хоёрынь — почтальонуудта, хоёрынь—хэблэл тараадаг нинтын түлөөлэгшэдтэ.

20 ТҮХЭРИГЭЙ 12 ШАН (ХОЁРДОХИ). Хоёрынь—«Союзпечатиин» аймагай агентствын хүтэлбэрилэгшэдтэ, хоёрынь—хэлхеэ холбооной отделениин начальнигуудта, дүрбэниинь—почтальонуудта, дүрбэниинь—хэблэл тараадаг нинтын түлөөлэгшэдтэ.

15 ТҮХЭРИГЭЙ 20 ШАН (ГУРБАДАХИ). Хоёрынь—«Союзпечатиин» аймагай агентствын хүтэлбэрилэгшэдтэ, хоёрынь—хэлхеэ холбооной отделениин начальнигуудта, наймаанинь—почтальонуудта, наймаанинь—хэблэл тараадаг нинтын түлөөлэгшэдтэ.

Ямар хүнүүд шан абаха эрхэтэйб гэхэдэ:

1. Өөрынгөө участок дээрэ 75 хэhэгhээ үсөөн бэшэ «Буряад үнэн» газетэ захюулhан почтальон, 150-hаа үсөөн бэшэ хэhэг захюулhан хэлхеэ холбооной отделениин начальник.

2. 80 хэhэгhээ үсөөн бэшэ «Буряад үнэн» газетэ тарааhан нинтын түлөөлэгшэд;

3. Нёдондонойнгоо захилые 20 процентээр үлүү гаргаhан «Союзпечатиин» аймагай агентствын начальнигта—нэгэдэхи шан, 15 процентээр үлүү гаргаашадань—хоёрдохи шан, 10 процентээр үлүү гаргаашадань—гурбадахи шан үгтэхэ.

АЖАГЛАЛТА. Жэлэй гү, али адагынь хахад жэлэй болзороор «Буряад үнэн» газетэ захюулhан нинтын түлөөлэгшэд, почтальонууд, хэлхеэ холбооной отделениин ба «Союзпечатиин» аймагай агентствын хүдэлмэрилэгшэд шан абаха эрхэтэй. Хахад жэлhээ доошо болзороор захилай хэгдэhэн байгаа hаань, шан үгтэхэгүй.

ХИЛЫН Саанаhаа РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

Чехословакиин эдэбхитэй коммунистнуудай суглаанууд

ПРАГА. (ТАСС). Партийна эдэбхитэдэй суглаанууд эдэ үдэрнүүдтэ бүхы Чехословаки дотор болоно, КПЧ-гэй ЦК-гай сентябриин пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэнэ. Пленумэй шиидхэбэринүүдые дэмжэжэ байhан тухайгаа коммунистнууд нэгэн hаналтайгаар хэлэнэ.

КПЧ-гэй Прага городтохи организациин эдэбхитэдэй суглаанда сентябриин 29-дэ ниислэлэй 12 мянга гаран коммунист хабаадаа. Пленумэй дүнгүүд тухай элидхэл хэхэдээ, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Чешскэ областьнуудта партийна хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ талаар КПЧ-гэй ЦК-гай бюрогой түрүүлэгшэ Л. Штроугал иигэжэ тэмдэглээ. КПЧ-гэй ЦК-гай сентябриин пленум hаяшаг болоhон үйлэ хэрэгүүдтэ шууд сэхээр хандажа, партида этигэн найдалгые бэхижүүлээ, партийна зэргын нэгэдэл шангадхалгада туhалаа.

КПЧ-гэй Центральна Комитедэй политикые хүсэдөөр дэмжэжэ байhанаа эдэбхитэдэй суглаан баталан абаhан резолюци соогоо элирхэйлэн мэдүүлээ.

Парти ба общество доторхи мүнөөнэй политическэ байдалые КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй тоосоон соо шэнжэлэгдэhые, пленумэй бэелүүлhэн кадрова хубилалтануудые Зүүн сэрэгэй округой эдэбхитэй коммунистнуудай суглаанда хабаадагшад хүсэдөөр hайшаагаа.

Словакиин Компартиин Дубайцена-Вагедахи машина бүтээлгын ба металлургическа заводой нинтэ заводской комитедэй резолюци соо иигэжэ тэмдэглэгдэнэ. КПЧ-гэй ЦК-гай сентябриин пленумэй хэhэн тобшололнуудые хүсэдөөр зүбшөөнэ.

КПЧ-гэй ЦК-гай сентябриин пленумэй дүнгүүд хадаа партийна зэргые нэгэдүүлхэ эрхэ байдал бии болгохо, партиин нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ, ажабайдалай бүхы hалбаринуудта тэрэнэй дүүргэдэг хүтэлбэрилхы үүргые бэхижүүлхэ шэнэ алхам болоно гээд ороной томо заводуудай нэгэн болгошо «ЧКД—Прага» гэжэ национальна предприятиин партийна эдэбхитэдэй суглаанай резолюци соо заагдана.

Баруунай оппортунис хүсэнүүдэй нюусаар эмхидхэhэн «Высочанска съездые» буруушааhан пленумэй шиидхэбэрине эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшад резолюци соогоо хүсэдөөр дэмжээ.

КПЧ-гэй ЦК-гай сентябриин пленумэй шиидхэбэринүүд Чехословакиин эдэбхитэй коммунистнуудай олон тоото суглаануудай бусад резолюцинууд соо мүн лэ нэгэн дуугаар дэмжэгдэнхэй.

ПРАГА. (ТАСС). Чешскэ судна бүтээлгын Прагадахи верфьнүүдэй эдэбхитэй коммунистнуудай суглаанай резолюци соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Баталан абтаhан шиидхэбэринүүд партиин соёл сурталай талаар нэгэдэлые ба ажал ябуулгыень шангадхаха тухай оролдолго болоно гэжэ бидэнэр тоолонобди. Пленумэй документнүүд бидэнэртэ ябуулга хэхэ политическэ ба экономическа программа боложо үгэхэ».

КПЧ-гэй ЦК-гай сентябриин пленумэй шиидхэбэринүүдые хүсэдөөр дэмжэжэ байhанаа Урда Чешскэ областиин Пелгржимов районой партийна эдэбхитэдэй суглаанда хабаадаhан коммунистнууд-таряашад элирхэйлэн мэдүүлээ. Чехословакиие Совет Армиин сүлөөлhөөр 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, ажалшадта КПЧ-гэй Центральна Комитедэй хандаhан хандалгада харюу болгон абтаhан тодорхой уялганууд резолюци соо дурдагданхай.

КПЧ-гэй ЦК-гай хандалгада харюу болгон ажалшадай абаhан тодорхой уялганууд заводууд, госхозуудай болон кооперативуудай партийна эдэбхитэдэй суглаануудай олонхи резолюцинууд соо дурдагдаhан байха юм.

Олониитын эр[...]

ВАШИНГТОН. (ТА[...] үмэнэ Никсонэй үгэ [...] дайн сэрэгтэ эсэргү[...] нууд хэгдэдэг болон[...] намдахи дайн байдал[...] түлөө студентнүүдэй [...] митедэй» түлөөлэгш[...] эндэ пресс-конферен[...] дүүлээ. «Никсонэй [...] ябаhан лэ газарта [...] страцинуудые эмхи[...] рикын олониитын [...] рэгсээнгүй гаража [...] hанадаг байhан пре[...] ной угтагдаhан ша[...] тамжанууд президен[...] дэхэ» гээд Гурвиц [...]

Интервент[...] зэрлиг ябуул[...]

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС[...] сэрэгүүд нюдэнhөө [...] жуулдаг газ ба гербо[...] да Вьетнамда үргэ[...] Энээн тухай «Нью-Й[...] зетэ мэдээсээ. Зүүн-[...] рэглэхын тулада [...] 1964 онhоо хойшо 6[...] тэй килограмм нима [...] абаhан байна гээд [...]

Дайсан хоргодоно [...] газарнуудтаа коман[...] hөө нёлбоhо гэожүү[...] жэ ехэ хоротой газ [...] газ нюдэнhөө нёлб[...] hаа гадна, ами бүт[...]

САГАЙ У[...]

Улаан-Үдын [...] мэдээсэhэнэй ёhоор, [...] публика доторнай ба[...] тэйшэг байха, хойто [...] дарай аймагуудта [...] Баруун зүгhөө hуя[...] ха. Улаан-Үдэдэ [...] градус хүйтэн, үдэ[...] дус дулаан, бусад [...] 7 градус дулаан бай[...]

Редактор
Ц. Ц. ЦИ[...]

„ПРАВДА БУРЯТИИ“ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Үбэлжэлгэдэ эртээнhээ бэлдэхэ» гэhэн түрүү бэшэг. «Алдарта ойдо—габшагай ажал» гэhэн гаршаг доро республикын промышленна предприяти, колхоз болон совхозуудhаа абтаhан мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Коммунистнуудай шухала хэрэг» гэhэн В. Орловой корреспонденци. «Эрдэм. техникын hонин» гэhэн М. Сергеевэй статья. Түрэл орон доторнай. П. Казариновай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаhанда: А. Белоусовай рецензи. Хилын саанаhаа абтаhан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Үсэгэлдэр, мүнөөдэр, үглөөдэр» гэhэн гаршаг доро нютаг нютагай hонин. Соносхолнууд.

Партизанууд Израиль эзэмдэгшэдтэ сохилтонуудые хэнэ

КАИР. (ТАСС). Израилиин эзэмдэhэн араб газар нютагуудта сүлөөрэлгын тэмсэл улам үргэнөөр боложол байhаар. МЕН агентствын заахянай ёhоор, «Синайска араб организациин» партизанууд Синайска бүхы губида хэдэн амжалтатай ябуулгануудые хэжэ, hомо хэрэгсэлэй армейскэ складуудые, адаглалтын пунктнуудые тэhэлээ, водопровод болон хэлхеэ холбооной утаhа шэжэмүүдые гэмтээгээ.

«Синайска араб организациин» түлөөлэгшын мэдүүлгэhээ хаража үзэхэдэ, бүлэг патриодууд Зүүн Аль-Валях шадарай райондо орожо, Израилиин армиин складуудта добтолоо. Гал түймэрэй болоhонhоо уламжалан, складуудта горитой хохидол болоо. Мүн энэ райондо партизанууд газар дорохи кабельнууд болон телефонно линиие гэмтээжэ шадаа. Эзэмдэлгын сэрэгүүдые уhаар хангадаг гол водопровод Аль-Фирданhаа хойгуур энэ hарада хоёрдохёо тэhэлэгдээ.

АММАН. (ТАСС). Израилиин эзэмдэhэн араб оронуудай газар дээрэ партизануудай хүдэлөөн улам үргэнөөр болоно. Палестинын нэгэдэмэл командованиин эндэ тарааhан коммюнике соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Палестинын партизануудай «Фатх» гэжэ организацида ородог «Аль-Асифай» партизан отрядуд hүүлшын 24 часай турша соо израиль эзэмдэгшэдтэ эсэргүү хэдэн дайшалхы ябуулгануудые амжалтатайгаар хээ. Тэдэнэр Иордан мүрэнэй нугадахи сэрэгэй шэнжэтэй болгогдоhон хоёр израиль тосхониие нэгэдүүлдэг хүүргые hандаргаа. Газай эзэмдэгдэhэн сектортэхи түмэр замые тэhэлээ.

Мүн энэ үе соо партизануудай бусад подразделенинүүд Иордан мүрэнэй хойто талын хубида байрлаhан израиль сэрэгүүдые добтолоо. Коммюнике соо хэлэгдэhэнэй ёhоор, партизанууд 100 километр утатай фронтдо израиль сэрэгүүдэй эзэлжэ байhан газарые ракетэнүүд болон миномедуудаар буудаа.